

大乘方廣總持經

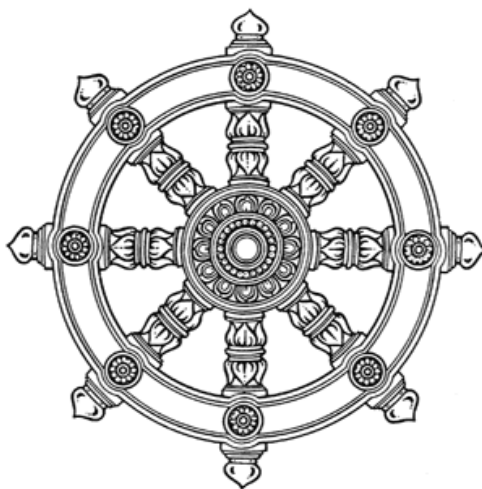
隋天竺三藏毘尼多流支譯

สรุว ไวทรย สัครุห สูตร

(มหายานไวปุลยธารณีสูตร)

พระวินิตฺรจิมหาเถระ ตริปิฎกธราจารย์ชาวอินเดีย ในสมัยราชวงศ์สุย ประเทศจีน

แปลจากสันสกฤตพาทย์สู่จีนพาทย์ เมื่อพุทธศักราช ๑๑๒๕

พระวิศวกัทร เขียวเกียก (釋聖傑) วัดเทพพุทธาราม แปลจากจีนพาทย์สู่ไทยพาทย์

เมื่อพระพุทธานุภาพกาลล่วงแล้ว ๒๕๔๘ ปี ๗ เดือน ๑๒ วัน

คำนำ

มหายานไวปุลยธารณีสสูตร มีชื่อในภาษาสันสกฤตว่า สรว ไวทรย สัครุท สุตระ เป็นพระสูตรในหมวดสังคหกรรมปุณฑริกะ แปลโดยพระวินิตฺรจิมหาเถระ ภิกษุชาวภารตะประเทศ จากภาษาสันสกฤตสู่ภาษาจีนในสมัยราชวงศ์สุยของจีน ราวปี พ.ศ. ที่ ๑๑๒๔-๑๑๖๑ นามของพระสูตรนี้อาจแปลความได้ว่า **พระสูตรที่เป็นเครื่องทรงไว้ซึ่งความยิ่งใหญ่แห่งมหายานธรรม** และมีการแปลสู่ภาษาจีนอีกฉบับคือ 佛說濟諸方等學經 แปลโดยพระธรรมपालมหาเถระ ในสมัยจิ้นตะวันตกของจีน (西晉月氏三藏竺法護) ราวปี พ.ศ. ๘๐๘-๘๕๙

ภายในเป็นการเผยข้อสงสัยที่ว่าเหตุใดพระศรีศากยมุนีพุทธเจ้า และพระพุทธเจ้าทั้งปวงนั้น จึงตรัสรู้ที่พุทธประเทศ(โลกธาตุ)ที่ต่างกัน มีวิถีสู่การตรัสรู้ที่สมภาพสมบูรณ์ต่างกัน ที่ต้องโปรดและอุทิศช่วยสรรพสัตว์ที่มีพื้นฐานด้านต่างๆต่างกัน

ซึ่งทั้งหมดนี้ จึงเป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าผู้มหากรุณาทั้งปวงทรงใช้พระอุบายโกศล (กุศโลบาย) ในการโปรดสรรพสัตว์ที่ต่างกัน ดังคำสรรเสริญพระพุทธคุณที่ว่า **“พระพุทธเจ้าทรงยิ่งด้วยพระปัญญาคุณและพระกุศโลบายเป็นเลิศ”** โดยพระพุทธเจ้าบางพระองค์ในโลกธาตุอื่น ทรงเทศนาพระธรรมเพียงครั้งเดียว สรรพสัตว์ที่ได้สดับนั้นก็เกิดดวงตาเห็นธรรม แล้วออกบวชจนได้บรรลุมรรคผลในที่สุด(รู้แจ้งธรรมง่าย) แต่พระพุทธเจ้าบางพระองค์ ต้องใช้พระอุบายโกศลอนานาประการ ในการสั่งสอนอบรมและสรรพสัตว์ก็บำเพ็ญด้วยความยากลำบาก(รู้แจ้งธรรมยาก) อีกเป็นเพราะเหตุใด พระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นพระบรมศาสดาจารย์แห่งโลกและจักรวาลทั้งปวงแต่ละพระองค์จึงต้องทรงอบรมสั่งสอนศิษย์(สรรพสัตว์) ที่มีพีชะปัญญาที่หลากหลายต่างกัน และเหตุใดในโลกธาตุที่ต่างกันั้นๆจึงประกอบด้วยสรรพสัตว์ที่มีพีชะและอินทรีย์ที่ต่างกันมาเกิดอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีข้อเฉลยชัดเจนอยู่ในพระธรรมสูตรปกรณ์นี้แล้ว

อาตมาเห็นว่าจะได้เป็นประโยชน์แก่บรรดาธรรมาจารย์ผู้สอนธรรม ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ อีกทั้งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังธรรมทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ และเป็นประโยชน์ในระหว่างผู้เป็นธรรมาจารย์ด้วยกัน หรือผู้ฟังธรรมด้วยกันทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ คือจะเป็นเครื่องยังตนให้บริสุทธิ์ได้ ด้วยอุดมประโยชน์เห็นเช่นนี้ จึงได้เพียรแปลสำเร็จเป็นรูปเล่มตามที่ท่านถืออยู่นี้ ดั่งใจความหนึ่งของพระสูตรนี้ที่ว่า การบรรยายธรรมใดๆ ไม่ว่าโดยใคร และเพื่อใครนั้น ก็ล้วนคือการบันดาลให้เป็นไปโดยฤทธานุภาพของพระตถาคตเจ้าทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น จึงสมควรกล่าวให้ร้ายแก่ผู้แสดงธรรมนั้นๆ เพราะจะเป็นการกล่าวร้ายต่อพระตถาคตเจ้าด้วย

เพราะการแสดงธรรมแต่ละครั้ง ต้องพิจารณาพื้นฐานทางธรรมของผู้รับฟังเป็นสำคัญ เช่นหากตนได้ฟังธรรมที่แสดงแก่บุคคลที่ศึกษามาน้อย ก็ให้เกิดอคติ กล่าวให้ร้ายและดูแคลนผู้แสดงธรรมนั้นว่า ธรรมที่แสดงนั้นมีบริสุทธิ มิใช่ธรรมสูง มิใช่ธรรมแท้ ทำให้ผู้สอนธรรมนั้นเสื่อมเสีย และหมัดกำลังใจ หรือหากตนได้ฟังธรรมที่ลึกซึ้งคมกริภาพ แต่ทว่าตนเองนั้นด้อยในภูมิธรรม ไม่อาจเข้าใจได้ถ่องแท้ ก่อให้เกิดอคติ ว่าร้ายผู้สอนธรรมว่าธรรมนี้พระพุทธเจ้ามิเคยตรัสมาก่อน เป็นธรรมเทียมเท่านั้น ทำให้ผู้เฝ้าศึกษาที่มีปัญญาเกิดความลังเล เคลือบแคลง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือเป็นอกุศลกรรมที่ใหญ่หลวงนัก โดยพระสูตรได้ให้เหตุผลว่าไม่ว่าธรรมชั้นสูง หรือชั้นพื้นฐานล้วนคือพระอุบายโกศลของพระตถาคตเจ้าทั้งสิ้น อันท่านจักฟังศึกษาได้จากพระธรรมสูตรปกรณ์นี้เช่นกัน.

後學釋聖傑

พระวิศวกัทร เขียวเกี้ยว

วัดเทพพุทธาราม(เขียนฮุดยี่) จ.ชลบุรี

ขออุทิศแด่พระโพธิญาณอันประเสริฐ
เพื่ออนิตยโพธิสัตว์ผู้ยังไม่เที่ยงต่อพุทธภูมิจงได้เที่ยงแท้
และผู้เริ่มบังเกิดมีพระโพธิจิตทั้งปวงจงอย่าได้เสื่อมถอย

大乘方廣總持經

隋天竺三藏毘尼多流支譯

สรุ วาทรย สัครห สูตร

(มหายานไวปุลยธารณีสูตร)

พระวินิตฺรุจิมหาเถระ ตริปิฎกธราจารย์ชาวอินเดีย ในสมัยราชวงศ์สุย ประเทศจีน

แปลจากสันสกฤตพาทย์สู่จีนพาทย์ เมื่อพุทธศักราช ๑๑๒๕

พระวิศวกัทร เขี่ยเกี่ยก 釋聖傑 วัดเทพพุทธาราม แปลจากจีนพาทย์สู่ไทยพาทย์

เมื่อพระพุทธานุชาลัยแล้ว ๒๕๔๘ ปี ๗ เดือน ๑๒ วัน

如是我聞。一時佛在王舍城耆闍崛山中。與大比丘眾六萬二千人俱。菩薩摩訶薩八十億眾。摩伽陀國優婆塞六十億百千人。

ดั่งที่ข้าพเจ้าได้สดับมา ในสมัยหนึ่งสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับยังคิษุกุบูรพรพต ในนครราชคฤห์ พร้อมด้วยมหาภิกษุหมู่ใหญ่จำนวน ๖๒,๐๐๐ รูป พระโพธิสัตว์มหาสัตว์จำนวน ๘๐ โภกั^๑ พระองค์ และอุบาสกของแคว้นมคธจำนวน ๖๐ โภกั^๑ร้อยพันคน

爾時世尊夏安居已。臨涅槃時入如法三昧。入三昧已。是時三千大千世界。普遍莊嚴懸繒幡蓋。置寶香瓶眾香塗飾處處遍散千葉蓮花。

ครั้งนั้นแล เมื่อคิมหันตฤดูล่วงแล้ว สมเด็จพระโลกนาถเจ้า ก็จวนถึงกาลปรินิรวาณ จึงทรง เจริญตถตาธรรมสมาธิ เมื่อครั้งเข้าสู่สมาธิแล้ว เพลานั้นทั่วตรีสหัสสมหาสหัสโลกธาต^๒ ให้บังเกิดมี

^๑ โภกั คำเรียกจำนวน สิบล้าน และคำว่า โภกัร้อยพัน ก็คือ จำนวน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐(สิบล้าน) + (๑๐๐ คูณ๑,๐๐๐) จึงเท่ากับ แสนโภกั หรือ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ นั่นเอง

^๒ ใน จุณนิสสูตร พระพุทธองค์ทรงกล่าวกับพระอานนท์ว่า จากระยะใกล้สุดที่ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์จะหมุนเวียนตาม จักรราศี และส่องสว่างด้วยแสงเรืองโอภาส จนถึงช่วงหนึ่งพันจักรวาล ยังมีดวงจันทร์หนึ่งพันดวง ดวงอาทิตย์หนึ่งพันดวง หนึ่ง พันพระสุเมธรมหาสิงขร หนึ่งพันชมพูทวีป หนึ่งพันอมรโคยานทวีป หนึ่งพันอูตรกुरुทวีป หนึ่งพันบุพพวิเทหทวีป สี่พันมหาสมุทร หนึ่งพันจาตุมหาราช หนึ่งพันดาวดึงส์พิภพ หนึ่งพันยามาสุวรรณรงค์ หนึ่งพันสุวรรณค์ชั้นดุสิต หนึ่งพันนิมมานนรดี หนึ่งพันปรนิม มิทวสวดี และหนึ่งพันห้วงพิภพของของเหล่านี้แหละ อานนท์ เรียกว่าระบบสหัสโลกธาต^๒ในชั้นปฐม ระบบที่ใหญ่กว่าที่กล่าว มานี้หนึ่งพัน เรียกว่า สหัสโลกธาต^๒ชั้นมัธยม ระบบที่ใหญ่กว่านี้หนึ่งพันเท่า เรียกว่า ตรีสหัสสมหาโลกธาต^๒

ธงฉัตรแขวนระย้าประดับตกแต่งอย่างอลังการ รัตนกฐินที่บรรจุด้วยสุคันธชาติแลประดาของหอม ได้ชะโลมตกแต่งอยู่ทั่วบริเวณ ทุกสถานไปรยปรายด้วยดอกกุบลพันกลีบ

爾時此三千大千世界億百千眾。諸梵天王及億百千眷屬來詣佛所。到佛所已頭面禮足。合掌向佛却住一面。

เมื่อนั้น ในตรีสหัสมหาสหัสโลกธาตุแห่งนี้ อันประกอบไปด้วยคณะ(ผู้มาร่วมชุมนุม)จำนวน โกฎิร้อยพัน มีเหล่าพรหมเทวราชพร้อมด้วยบริษัทจำนวนกฎิร้อยพัน ได้มาสู่ที่ประทับของพระ พุทธองค์ แล้วแลทำการศิราภิวัตด้วยเศียรเกล้าเบื้องพระพุทธรุคบาท ประณตกรเฉพาะแต่พระ พุทธองค์แล้วยืนอยู่ด้านหนึ่ง

復有億百千淨居天子。自在天王大自在天王。龍王夜叉王。阿修羅 王迦樓羅王緊那羅王摩睺羅伽王。各與億百千眷屬來詣佛所。到佛所已頭 面禮足。合掌向佛却住一面。

ยังมีสุทธาวาสเทวบุตร อิศวรเทวราช มเหศวรเทวราช นาคราช ยักษ์ราช อสุรราช ครุฑราช กิณนรราช มโหรรราชจำนวนนับด้วยกฎิร้อยพันพร้อมด้วยบริวารจำนวนกฎิร้อยพัน ได้มาสู่ที่ ประทับของพระพุทธรุค องค์ แล้วแลทำการศิราภิวัตด้วยเศียรเกล้าเบื้องพระพุทธรุคบาท ประณต กรเฉพาะแต่พระพุทธรุค องค์แล้วยืนอยู่ด้านหนึ่ง

爾時十方如恒河沙大威德菩薩摩訶薩來詣佛所。到佛所已頭面禮 足。合掌向佛却住一面。

เวลานั้น ในทศทิศมีพระโพธิสัตว์มหาสัตว์ผู้ยิ่งใหญ่ด้วยมหาเดชาานุภาพอันมีจำนวนคณนาด้วย จำนวนจุลเมล็ดทรายในคงคาชล ได้มาสู่ที่ประทับของพระพุทธรุค องค์ แล้วแลทำการศิราภิวัตด้วย เศียรเกล้าเบื้องพระพุทธรุคบาท ประณตกรเฉพาะแต่พระพุทธรุค องค์แล้วยืนอยู่ด้านหนึ่ง

爾時此三千大千世界。乃至有頂皆悉來集大眾充滿間無空處。

ครั้งนั้น ในตรีสหัสมหาสหัสโลกธาตุแห่งนี้ ตลอดถึงอัมพรสถานเบื้องบนล้วนคับคั่งไปด้วย มหาชนที่มาชุมนุมโดยหาที่ว่างบมีเลย

爾時復有餘大威力天龍夜叉乾闥婆阿修羅迦樓羅緊那羅摩睺羅伽等 皆來集會。

อีกยังมีเทพยดา นาคา ยักษ์า คนธรรพ์ อสุรา ครุฑ กิณนร มโหระภาค ผู้ล้วนมากด้วยมหิทธิ
บรรดาที่หลงเหลืออยู่ต่างมารวมชุมนุมกันโดยพร้อมเพรียง

爾時世尊正念現前從三昧起。遍觀大眾欠呿頻申。如師子王如是至
三。

ก็โดยสมัยนั้นแล สมเด็จพระโลกนาถเจ้าทรงสมบุรณ์ตั้งอยู่ด้วยพระสัมมาสติ แล้วทรงออก
จากสมาธิ ทรงทอดทัตสนามหาชน แล้วทรงหาหวประคุดพญาสิงหราชต่อเนื่องกันสามครั้ง^๓

爾時世尊從其面門出廣長舌。遍覆三千大千世界。是時如來現神通
已復觀大眾。

บัดนั้น พระโลกนาถเจ้าทรงแลบพระชีวหาออกปกคลุมไปทั่วตรีสหัสสมหาสหัสโลกธาตุ ครั้ง
นั้นเมื่อพระตถาคตเจ้าทรงสำแดงพระมหาอภิญญา^๔ ฤทธิ์แล้ว ก็ทรงทอดทัตสนามหาชนอีกคำรบ
หนึ่ง^๕

爾時一切大眾即從坐起。合掌作禮默然而住。爾時佛告彌勒菩薩摩
訶薩言。阿逸多。如來不久當入涅槃。汝於諸法有所疑者。我今現在。欲
有所問今正是時。佛滅度後勿生憂悔。

ครั้งนั้น บรรดามหาชนทั้งปวงล้วนลุกขึ้น ประณตกรถวายอภิวาทและยืนนิ่งอยู่

พระพุทธรองค์ ทรงรับสั่งกับพระเมตไตรยโพธิสัตว์มหาสัตว์ว่า **อชิตะ^๖** อีกมีช้านานตถาคต
จะปรินิรวาณ ในธรรมทั้งปวงนั้น เธอมีสิ่งใดที่ยังสงสัยอยู่หรือไม่ โดยบัดนี้ตถาคตยังอยู่ เมื่อมีกิจ
ถามเสียเดี๋ยวนี้เถิด เมื่อหลังจากพระพุทธรปรินิพพานแล้ว จักมีต้องสำนึกเสียดาย

爾時彌勒菩薩摩訶薩白佛言。唯然世尊。善自知時。諸佛如來於一
切法皆悉究竟。惟願宣說令此法眼久住於世。

^๓ ทรงหาหว ๓ ครั้ง มีความหมายโดยนัยยะ คือการปลุกหรือการตื่นขึ้นจากอกุศลมูลทั้ง ๓ คือ โลภะ โทสะ โมหะ หรือเป็นการ
ตื่นขึ้นของไตรภูมิ มี กามภูมิ รูปภูมิ อรูปภูมิ ด้วยการบันลือสีหนาท คือการแสดงธรรม

^๔ ฤทธิ์ ๖ ประการ มี ๑)อิทธิวิธี แสดงฤทธิ์ได้ ๒)ทิพยจักขุ ดาทิพย์ ๓)ทิพยโสต หูทิพย์ ๔)เจโตปริยญาณ ญาณที่กำหนดรู้ใจ
ผู้อื่นได้ ๕) บุพเพนิวาสานุสสติญาณ การระลึกชาติได้ และ ๖)อาสาวิชัยญาณ ญาณที่ทำให้สิ้นอาสวะ (ข้อ ๖ นี้มีเฉพาะพระ
อริยบุคคลในพระพุทธศาสนา) ทำข้อแรกเป็นโลกียอภิญญา ข้อท้ายเป็นโลกุตตระ

^๕ ทรงแลบพระชีวหา มีความหมายโดยนัยยะว่า อันการแสดงธรรมจากพระพุทธรโษษฐ์นั้น สามารถครอบคลุมและสั่งสอนสรรพ
สัตว์ไปทั่วทั้งตรีสหัสสมหาสหัสโลกธาตุ(จักรวาลทั้งปวง)

^๖ อชิตะ คือ พระนามหนึ่งของพระเมตไตรยโพธิสัตว์

ครานั้น พระเมตไตรยโพธิสัตว์มหาสัตว์ จึงกราบทูลพระพุทธองค์ว่า ข้าแต่พระตถาคตเจ้าผู้
เจริญ พระองค์ทรงทราบถึงกาลด้วยองค์เองโดยชอบ ด้วยพระพุทธตถาคตทั้งปวงทรงรู้แจ้งตลอด
ซึ่งความเป็นที่สุดแห่งสรรพธรรม ขอพระองค์โปรดประทานพระเทศนาถึงการยังให้ธรรมจักขุนี้ยืน
ยงดำรงมั่นในโลกด้วยเทอญ พระพุทธเจ้าข้า

爾時會中有大自在天子及八十億淨居天眾。眷屬圍遶頂禮佛足。合
掌恭敬而白佛言。世尊。此大乘方廣總持法門。過去無量諸佛如來應供正
遍知已曾宣說。惟願世尊。今復敷演利益安樂無量人天。能令佛法久住世
間。爾時世尊默然而許。

กาลบัดนั้น ณ ท่ามกลางธรรมสโมสรเมืองคัมภีระเทวบุตร และสุทธาวาสเทวบริษัท
จำนวน ๘๐ โภกวิ พร้อมด้วยบริวารได้ห้อมล้อมแลกระทำศิราภิวาทด้วยเศียรเกล้าเบื้องพระพุทธ
ทวิบาท ประคองหัตถ์ถวายอัญชลี กราบทูลว่า ข้าแต่พระโลกนาถเจ้าผู้ประเสริฐ อันมหายานไว
บุลยธารณีธรรมทวารนี้^๗ พระพุทธตถาคตเจ้าผู้ทรงควรแก่การน้อมถวายสักการและอภิวันท์ ผู้ทรง
ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เองจำนวนไม่มีประมาณในอดีต ก็เคยได้ทรงเทศนาแล้ว ขอพระโลกนาถ
เจ้าโปรดประทานพระเทศนา เพื่อยังคุณานุประโยชน์แลความเกษมศานต์แก่มนุษย์และทวยเทพ
อันมากมายพันประมาณ และเพื่อยังพระพุทธบรมธรรมให้สถิตเสถียรยังโลกนี้ตราบกาลด้วยเถิด
พระพุทธเจ้าข้า

ครั้งนั้น สมเด็จพระโลกนาถเจ้าผู้แจ้งโลก ทรงรับอาราธนาโดยพระอาการดุชนิยาภหนึ่งอยู่

是時大自在天子知佛許已歡喜踊躍。合掌作禮却住一面。

เพลานั้น องค์คัมภีระเทวบุตร จึงทราบบว่า พระพุทธโลกนาถเจ้า โปรดประทานพระบรม
พุทธานุญาตรับอาราธนาแล้ว จึงให้เกิดปีติเป็นที่ยิ่งเป็นอุพเพคาปีติ^๘ จึงประณตหัตถ์ถวายอภิวันท์
แล้วยืนอยู่ข้างหนึ่ง

^๗ แปลว่า วิธีกรทรวงไว้ซึ่งมหายานธรรมอันไพศาลและยิ่งใหญ่

^๘ ความอิ่มใจ, ความเต็มใจในใจ มี ๕ คือ ๑. ขุททกปีติ ปีติเล็กน้อยพอขนชันน้ำตาไหล ๒. ขณิกปีติ ปีติชั่วขณะรู้สึก
แปลบๆ ดุจฟ้าแลบ ๓. โลกกันตีกาปีติ ปีติเป็นระลอกรู้สึกซู่ลงมาๆ ดุจคลื่นซัดฝั่ง ๔. อุพเพคาปีติ ปีติโลดลอย ให้อใจฟูตัวเบา
หรืออุทานออกมา ๕. ปรมาปีติ ปีติซาบซ่าน เิบอาบไปทั่วสรรพางค์เป็นของประกอบกับสมาธิ

爾時佛告彌勒菩薩摩訶薩言。阿逸多。此大乘方廣總持法門非我獨說。過去未來及今現在十方世界無量諸佛亦常宣說。若有眾生於佛所說言非佛說及謗法僧。而此謗者當墮惡道受地獄苦。

บัดนั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงมีพุทธบรหารกับพระเมตไตรยโพธิสัตว์มหาสัตว์ว่า ดูก่อนอชิตะ อันมหายานไวปุลยธารณธรรมทวารนี้หาใช่ตถาคตกล่าวเองเฉพาะตนไม่ อันพระพุทธเจ้าในอดีต อนาคตและในวาระปัจจุบันนี้อันมีจำนวนประมาณมิได้ในโลกธาตุทั่วทิศก็ได้ตรัสแสดงอยู่เสมอเสมอ หากแม้มีสรรพสัตว์ที่กล่าวว่า “พุทธวจนะทั้งปวงหาใช่พุทธวจนะไม่” อีกทั้งกล่าวร้ายซึ่งพระธรรมแลพระสงฆ์ อันผู้กล่าวร้ายนี้ย่อมลู่แก่อบายภูมิรับทุกขเวทนาในนิริยสถาน

爾時佛告彌勒菩薩摩訶薩言。若有善男子善女人發菩提心。於此大乘方廣總持經典。受持讀誦復為人說。當知是人墮惡道。

ครานั้น พระพุทธองค์ ตรัสกับพระเมตไตรยโพธิสัตว์มหาสัตว์ว่า หากมีกุลบุตร กุลธิดา บังเกิดพระอนุตรบรมสัมโพธิจิต ยึดถือ สาธยาย อ่านท่องมหายานไวปุลยธารณสูตรนี้แก่มวลมนุษย์แล้วไซ้ เธอพึงทราบว่าย่อมมีต้องสู้อบายมรรค

爾時世尊復告彌勒菩薩摩訶薩言。阿逸多。我從成佛夜乃至將入無餘涅槃。於其中間佛身口意。所作所說所念所思惟。頗有忘失起惡業不。

สมเด็จพระโลกนาถผู้ทรงเป็นที่พึ่งแห่งโลก ตรัสกับพระเมตไตรยโพธิสัตว์มหาสัตว์ความว่า ดูก่อนอชิตะ นับแต่ตถาคตได้สำเร็จซึ่งความเป็นพระพุทธรูป คราไปถึงจวนจะถึงกาลสู่นิรุပ္พิเศษนิรวาณ^๙ แล้วนี้ ระหว่างนั้นกาย วาจา และมโนแห่งตถาคต บรรดาการกระทำทั้งปวง การกล่าวแสดงทั้งปวง การระลึกทั้งปวง การนึกคิดจินตนาทั้งปวงนั้น หามีความวิบัติ ยังให้เกิดอกุศลกรรมขึ้นบ้างหรือไม่

彌勒菩薩言。不也世尊。

พระเมตไตรยโพธิสัตว์ ทูลว่า หามีไม่พระพุทธเจ้าข้า

^๙ นิพพาน ๒ ชนิด คือ ๑) โสปาพิเศษ-นิรวาณ คือ ความดับโดยมีส่วนเหลือ หมายถึงผู้บรรลุพระอรหันตผลดับกิเลสแล้วแต่ยังมีชาติอยู่ ๒) นิรุปาพิเศษ-นิรวาณ คือ ความดับโดยไม่มีส่วนเหลือ หมายถึงผู้บรรลุพระอรหันตผลดับกิเลสแล้ว และสิ้นอายุขัยแล้ว

佛言彌勒。如汝所說。我從成道乃至涅槃。於其中間所言所說皆悉真實無有虛妄。若有愚人不解如來方便所說。而作是言。是法如是是法不如是。誹謗正法及佛菩薩。我說是輩趣向地獄。

พระพุทธองค์ ตรัสกับพระเมตไตรยว่า เป็นดังที่เธอกล่าวแล้ว นับแต่ตถาคตสำเร็จซึ่งพระอนุตรบรมมรรค จนถึงปรินิรวาณ ในระหว่างนั้นบรรดา วาจา บรรดาการกล่าวแสดงล้วนเป็นความสัตย์ที่บริสุทธิ์จริงแท้ทั้งสิ้น หากมีการไปปดลวงหลอกไม่ หากมีโมหบุรุษผู้มีรู้จำแนกในอุบายโกศล^{๑๐} แห่งการกล่าวแสดงของพระตถาคตแล้วไซ้ร้ ย่อมจักกล่าววาจาเช่นนี้ว่า “อันธรรมเป็นเช่นนี้ อันธรรมมิใช่เช่นนี้” กล่าวครหาต่อว่าพระลัทธิธรรมและพระพุทธะ พระโพธิสัตว์ อันตถาคตกล่าวแล้วว่าทั้งหมดนั้นย่อมมุ่งสู่ นรกภูมิ

佛言。阿逸多。於我滅後五濁世中。若有比丘比丘尼優婆塞優婆夷。實非菩薩自謂菩薩。是外道人。曾於過去供養諸佛發願力故。於佛法律而得出家。隨所至處多求親友。名聞利養。恣行穢污棄捨信心。成就惡行不自禁制。不自調伏貪諸利養。於一切法門及出生堅固三昧。皆悉遠離實無所知。為親屬故妄稱知解住於諂曲。口說異言身行異行。

พระพุทธองค์รับสั่งว่า ดูก่อน อชิตะ เมื่อตถาคตดับขันธล่วงแล้วในโลกแห่งความเสื่อม ๕ ประการ^{๑๑} หากมีภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ที่โดยแท้แล้วมิใช่โพธิสัตว์ แต่สำคัญตนว่าเป็นโพธิสัตว์ อันถือเป็นพาหิรนอกพระศาสนา แต่ด้วยในอดีตเคยถวายสักการะปวงพระพุทธเจ้าและด้วยพลังแห่งปณิธานแต่ปางก่อนที่ตนเคยประกาศไว้เป็นเหตุ จึงยังให้ได้ดำรงในพระพุทธธรรมวินัยแล้วออกบวช จาริกท่องเที่ยวไปตามสถานที่ต่างๆ เพื่อแสวงหามิตรแลบริวาร แสวงหาการสรรเสริญเยินยอ ลาภสักการะ มีกิริยากำเริบลำพอง ประพฤติตนแปดเปื้อนสามัญ ละทิ้งเพิกเฉยซึ่งจิตศรัทธา สำเร็จในอบายจรียาการกระทำอันผิดชั่ว โดยมีรู้จักห้ามปรามตน มิรู้จักบารบซึ่งความละโมภในลาภสักการะทั้งหลาย ในสรรพธรรมทวารและการบังเกิดขึ้นของสมาธิอันแกร่งกล้า นั้นล้วนแต่ยังห่างไกล โดยที่จริงแล้วมิได้รู้แจ้งโดยแท้เลย ด้วยมีบริวารอยู่ใกล้ซิดเป็นเหตุ แลด้วยคำไปปดที่เียนยอว่าได้ล่วงรู้แตกฉาน อันตั้งอยู่บนบทเพลงลำนำแห่งคำสอพลอ มีปากที่กล่าวต่างกับวาจา มีกายที่มีตรงกับกรกระทำ

^{๑๐} อุบายโกศล หมายถึงวิธีการอันชาญฉลาดที่ใช้สั่งสอนให้ได้ผลดีเยี่ยมและรวดเร็วกว่าวิธีทั่วไป โดยในข้อนี้มีนัยยะว่า การสั่งสอนธรรมแก่สรรพสัตว์ทั้งปวงนั้น บางจำพวกอาจสั่งสอนด้วยศุนยตาธรรมได้ แต่บางจำพวกต้องอาศัยอุบายโกศลนานาชนิด เพื่อยังให้สรรพสัตว์นั้นๆได้เข้าใจแจ้งในธรรม โดยวิธีการต่างๆ ที่ไม่เหมือนกันในแต่ละบุคคล

^{๑๑} ความเสื่อม ๕ ประการ มี ๑)โทษภิกษุชาเย คือ ความเสื่อมแห่งทิฐิ ๒)เกลศกษาเย คือความเสื่อมเพราะกิเลส ๓) สัตตวกษาเย คือ ความเสื่อมของสัตว์ ๔)อายุษกษาเย คือ ความเสื่อมแห่งอายุ ๕)กัลปกษาเย คือ ความเสื่อมแห่งกัลป์

阿逸多。我菩提道於一切眾生。皆悉平等安住大悲。以善方便正念不忘。如來安住無等等力。無障無礙而為說法。

ดูก่อน อชิตะ พระบรมโพธิญาณแห่งตถาคต กับบรรดาสรรพสัตว์ทั้งปวงนั้น ล้วนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันอยู่ด้วยมหากรุณา แต่ด้วยอุบายโกศลอันเยี่ยมยอดและสัมมาสติที่ระลึกชอบอยู่จึงมิได้หลงลืมเลอะเลือน ตถาคตได้ดำรงอยู่ในอสมสมพะยะวิหาร อันเป็นกำลังที่มีผู้ใดมาเสมอเท่าเทียมเคียงได้โดยแท้ ไร้ซึ่งอุปสรรคขวางกั้นทั้งปวงแล้วจึงแสดงพระสัทธรรม

若有眾生作如是言。佛為聲聞所說經典。諸菩薩等不應習學不應聽受。此非正法此非正道。辟支佛法亦不應學。

หากมีสรรพสัตว์ กระทำวาจาเช่นนี้ว่า พระพุทธเจ้าเพื่อเหล่าสาวกแล้วจึงทรงกล่าวแสดงพระธรรมสูตร เหล่าโพธิสัตว์ทั้งหลายมิพึงควรศึกษาปฏิบัติ มิพึงได้สดับฟัง สิ่งนี้มิใช่พระสัมมาธรรม สิ่งนี้มิใช่พระสัมมาบรรค อันพระปัจเจกพุทธธรรมก็มีพึงได้ศึกษาด้วย

復作是言。諸菩薩等所修行法。聲聞之人亦不應學不應聽受。辟支佛法亦復如是。

แล้วแลยังกล่าววาจาเช่นนี้ว่า บรรดาโพธิสัตว์ที่บำเพ็ญธรรมจรियाทั้งปวง และมนุษย์สาวกก็มีพึงศึกษา มิพึงได้สดับรับฟังด้วย พระปัจเจกพุทธธรรมก็มีควรเช่นกันนี้

復作是言。諸菩薩等所有言說。聲聞辟支佛不應聽受。彼此言行更相違背不與修多羅相應。

และกล่าวว่า บรรดาวจีคำกล่าวของปวงโพธิสัตว์ สาวก ปัจเจกพุทธก็มีพึงรับฟัง อันวณะและจรियานั้นและนี้ ยิ่งตรงข้ามและมีไชโยคะแห่งพระสูตร

於如實說真解脫法不能信受。依彼法者不得生天。何況解脫。

ซึ่งโดยแท้จริงแล้วก็คือ สัตยวิมุตติธรรมอันจริงแท้ แต่(ตน)มีอากน้อมใจศรัทธายอมรับได้ด้วยตนอาศัยธรรมเช่นนั้นจึงมิได้อุบัติบนเทวโลก แล้วจักประสาอันใดกับ พระวิมุตติได้หลุดพ้นแล้ว

阿逸多。我今說法隨其信心而調伏之如恒河沙。阿逸多。我今欲往十方世界隨順說法利益眾生。不為實非菩薩而作菩薩相者。亦不為毒惡欺

誑少聞之人於我法中作二說者。其二說人或作是言。是菩薩應學是不應學
謗佛法僧。

ดูก่อน อชิตะ ดังที่ตถาคตเทศนาธรรมอนุโลมตามจิตศรัทธาที่น้อมรับ เพื่อบาราบอบรม
(สรรพสัตว์)จำนวนนับด้วยเมล็ดทรายในคองคานที่อยู่นี้ อชิตะ ตถาคตปรารณาดำเนินไปในโลกธาตุ
ทั่วทิศเพื่อประทานพระธรรมเทศนา อนุโลมแก่ประโยชน์สุขของสรรพสัตว์เสียบัดนี้ ซึ่งมีใช้เพื่อ
โพธิสัตว์แท้ โพธิสัตว์เท็จ ฤๅแม้กระทั่งผู้ที่มีรูปลักษณะเป็นโพธิสัตว์ก็ตาม^{๑๒} อีกด้วยมิใช่เพื่อมนุษย์ที่
ร้ายกาจชั่วร้าย ฉ้อโกง โอ้อวด และเป็นผู้สดับน้อยที่ได้กล่าวทวิวาทะ^{๑๓}ในธรรมของเรา โดยบุคคล
ที่กล่าวทวิวาทะนั้น อาจกล่าวว่า “อันนี้โพธิสัตว์ฟังศึกษา อันนี้มีฟังศึกษา” ซึ่งเป็นการกล่าวร้าย
พระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์

是人身壞命終墮於地獄。多百千劫不可得出。設令得出生貧窮家。
至於後時雖得授記。五濁惡世成等正覺。如我今日於是生死五濁世中成於
佛道。

บุคคลผู้นี้เมื่อสังขารแตกดับขาดสติแล้วย่อมลุ่มแก่นรกภูมิ ใช้เวลาหลายร้อยพันกัลป์ก็
มิอาจหลุดพ้นได้ หากแม้ได้ถือกำเนิดก็จักเกิดอยู่ในเรือนผู้ยากจนแร้งแค้น จนเมื่อในภายหลังถึง
แม้จักได้รับพระพุทธพยากรณ์ก็ตาม ก็จักได้บรรลुพระอนุตรบรมสัมโพธิญาณในโลกแห่งความ
เสื่อมทั้ง ๕ ประดุจเรตตถาคตในวาระนี้ที่เวียนว่ายในโลกแห่งความเสื่อมทั้ง ๕ นี้แล้วจึงได้สำเร็จซึ่ง
พระพุทธมรรค

以是因緣汝應諦聽。應當信知。隨順惡友所行如是。阿逸多。我念
過去無央數劫。彼時有佛名曰無垢焰稱起王如來應供正遍知明行足善逝世
間解無上士調御丈夫天人師佛世尊。出現於世。是時彼佛壽命八萬那由他
歲為眾說法。

ด้วยเหตุปัจจัยเช่นนี้แล เธอพึงได้ตั้งใจสดับฟัง ฟังได้ศรัทธาเชื่อถือ ด้วยอนุโลมตามการ
กระทำของมิตรชั่วเช่นนี้ อชิตะ ตถาคตยังระลึกได้ผ่านกาลเวลายาวนานนับอสงไขยกัลป์ย้อนไปใน
อดีตกาล เพลานั้นมีพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งทรงพระนามว่า “วิมลปริจีสรรเสริญราชา”
พระองค์ทรงเป็นพระตถาคตผู้เสด็จมาแล้วอย่างนั้น ทรงห่างไกลจากกิเลสและควรแก่การบูชา ทรง

^{๑๒} มีนัยยะว่า จักทรงประทานพระธรรมเทศนาโดยมีลำเอียงหรือแบ่งแยกบุคคลประเภทใด ประเภทหนึ่งเท่านั้น แต่จักทรง
เทศนาตามระดับปัญญาของแต่ละบุคคลในทุกประเภทที่จะสามารถตั้งใจให้เชื่อและน้อมรับเพื่อปฏิบัติได้

^{๑๓} มีนัยยะว่า การกล่าวความจริงแท้ที่มีหนึ่งเดียวให้กลายเป็นสองเพื่อปิดเบือนความจริง เช่นการกลับผิดเป็นถูก

ตรัสรู้เองโดยชอบ ทรงสมบุรณ์ด้วยความรู้และความประพฤติ เสด็จไปได้แล้ว ทรงรู้แจ้งโลก ทรง
ยอดเยี่ยมหาผู้อื่นเสมอเหมือนมิได้ ทรงฝึกบุรุษที่ควรฝึก ทรงเป็นครูของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
ทรงตื่นแล้วและทรงเป็นที่พึ่งแห่งโลกทั้งมวลได้อุบัติขึ้นในโลก ในสมัยนั้นทรงมีพระพุท
ชนมพรรษายาวนานถึง แปดหมื่นนยุตะ^{๑๔} ปี เพื่อประทานพระธรรมเทศนาแก่เวไนย

爾時無垢焰稱起王如來法中。有一比丘名曰淨命。總持諸經十四億
部大乘經典六百萬部為大法師。言辭清美辯才無礙。利益無量無邊眾生示
教利喜。

ครั้งนั้น ในระหว่างธรรมสมัยแห่งพระวิมลริจีสรรเสริญราชาตถาคตเจ้า ยังมีภิกษุรูปหนึ่ง
ชื่อว่า “วิสุทธายุ” สามารถทรงไว้ซึ่งพระสูตรทั้งปวงจำนวนลิลี่โกฏิประการ มหายานสูตรจำนวน
หกร้อยหมื่นประการ โดยเป็นมหาธรรมอาจารย์ มีวจนะไพเราะจับใจ บริสุทธิสวยงาม ถึงพร้อมด้วย
ปฏิภาณอันไร้อุปสรรคข้อขัด ทั้งสอนสั่งให้สรรพสัตว์จำนวนหาประมาณมิได้ กำหนดหาขอบเขต
มิได้ ได้ลุถึงประโยชน์อันอุดม

爾時無垢焰稱起王如來。臨涅槃時告彼比丘淨命言。未來世中汝當
護持我正法眼。爾時淨命受佛教已。於佛滅後千萬歲中。守護流通諸佛祕
藏。於此方廣總持法門受持讀誦深解義趣。於彼世界八萬城中所有眾生。
隨其願樂廣為宣說。

สมัยนั้น พระวิมลริจีสรรเสริญราชาตถาคต ใกล้จะเสด็จสู่ห้วงมหาปรินิรวาณแล้ว ได้รับสั่ง
กับวิสุทธายุกิษุณันั้นว่า “ในอนาคตกาลเบื้องหน้า เธอจงพิทักษ์รักษาพระลัทธิธรรมจักขุของเรา
ด้วย” ครั้นเมื่อวิสุทธายุรับสนองพระพุทธโฆษาแล้ว หลังจากที่พระพุทธปรินิรวาณแล้วในระหว่าง
นั้นหนึ่งพันหมื่นปี(วิสุทธายุกิษุ)ได้อภิบาลปกป้องแลเผยแผ่ความลึกลับแห่งพระพุทธเจ้าทั้งปวงที่
ซ่อนเร้นไว้ ด้วยการยึดมั่น อ่านท่อง สาธยาย จำแนกอธิบายในความลึกซึ้งแห่ง**ไวปุลยธารณี
ธรรมทวารนี้**^{๑๕} ด้วยในโลกธาตุแห่งนั้นมีเมืองนครจำนวนแปดหมื่นแห่ง ล้วนมีสรรพสัตว์อาศัย
ทั้งสิ้น ด้วยอนุโลมตามความยินดีแห่งปณิธานนั้น จึงกล่าวแสดง(ธรรม)ไปอย่างไพศาล

^{๑๔} นยุตะ, นียุต, นหุต(บาลี) สังขยา(จำนวนนับ)จำนวนหนึ่งแสน หรือหนึ่งล้าน เป็นหลักนับอย่างหนึ่งคือ หนึ่งร้อยโกฏิเป็นหนึ่งอ
ยุตะ หนึ่งร้อยยุตะเป็นหนึ่งนียุตะ ส่วนนยุตะนั้นเท่ากับเลขหนึ่งต่อท้ายด้วยศูนย์ยี่สิบสองตัว พจนานุกรมบาลี-อังกฤษ ของ
สมาคมบาลีปกรณ์กล่าวว่า นหุต หมายถึงสังขยาจำนวนมาก คือหนึ่งหมื่น แต่พจนานุกรมสันสกฤต-อังกฤษของเซอร์มอเนียว
ลเลียมและปราชญ์อื่นๆ ว่าได้แก่ จำนวนหนึ่งล้าน

^{๑๕} มีนัยยะหมายถึง ผู้ที่ยึดมั่น อ่านท่อง สาธยาย และอธิบายในความลึกซึ้งของพระสูตรนี้ จะทรงไว้ซึ่งคุณธรรม คือการไม่
ละเมิดกล่าวร้ายต่อพระรัตนตรัย ก็จะมีกาย วาจา ใจที่บริสุทธิ์ และเมื่อไตรทวารบริสุทธิ์แล้วก็เสมือนเป็นการปกป้องและเผย

爾時有一大城名曰跋陀。往彼城中為八十億家。隨其所樂而為說法。是時城中八十億人獲淨信心。一億人眾住菩提道。七十九億人住聲聞乘而得調伏。

ครั้งนั้น มีมหานครหนึ่งชื่อว่า “ภัททา” (วิสุทธิธาตุภิกษุ) ได้จาริกยังนครนั้น เพื่อแสดงธรรมอนุโลมตามความยินดีของชนทั้งแปดสิบโกฏิคร่ำเรื้อน เพลานั้นมนุษย์จำนวนแปดสิบโกฏิภายในนครแห่งนั้น ได้รับในศรัทธาจิตที่บริสุทธิ์ หมู่ชนหนึ่งโกฏิได้ดำรงในพระโพธิมหารรรค เจ็ดสิบเก้าโกฏิได้ดำรงในสาวกยานลุลถึงความสงบระงับ

爾時淨命法師復與十千比丘眾。相隨俱往修菩提行。爾時跋陀城中復有比丘名曰達摩。於大乘經方廣正典。受持千部獲得四禪。唯以方廣空法化彼城中一切眾生。不能以善方便隨欲而說。作如是言。一切諸法悉皆空寂我所說者真是佛說。彼淨命比丘所說雜穢不淨。此比丘實非淨命而稱淨命。何以故。而此比丘所受諸華。不持供養而自受用。塗香末香亦復如是。淨命比丘愚癡無智。不能知我久修梵行。

ครั้งนั้น วิสุทธิธาตุธรรมอาจารย์ พร้อมด้วยคณะภิกษุหมู่ใหญ่จำนวนสิบพัน ได้ประพฤติบำเพ็ญในโพธิจริยาด้วยกัน เมื่อนั้น ภายในภัททานครยังมีภิกษุชื่อว่า “ธัมมา” เป็นผู้ซึ่งดำรงในมหายานสูตรและไวปุลยสูตร สมาทานยึดถือไว้จำนวนหนึ่งพันปกรณ์ ได้บรรลุถึงจตุตถฌาน ด้วยใช้เพียงศูนยตาธรรมอันไพบุลย์สอนสั่งสรรพสัตว์ในนครแห่งนั้น แต่มีอากถาแสดงด้วยอุบายโกศลอนุโลมตามความต้องการ(ของสรรพสัตว์) แล้วแลจึงกล่าวว่า “สรรพธรรมทั้งปวง ล้วนแต่ศูนยตาว่างเปล่า สิ่งที่เราได้กล่าวทั้งสิ้นแล้วนั้น ก็คือพระพุทธรูปโดยแท้ วิสุทธิธาตุภิกษุผู้นั้นล้วนกล่าวด้วยสิ่งที่เจือปนแปดเปื้อนมิบริสุทธิ์ อันภิกษุผู้นั้นแท้จริงแล้วมิใช่ท่านวิสุทธิธาตุ แต่ยกย่องว่าเป็นท่านวิสุทธิธาตุ ด้วยเหตุใดฤ เหตุด้วยภิกษุผู้นี้เป็นผู้ล่องเสพในลาภยศทั้งปวง มิได้รับเครื่องสักการะเพื่อใช้เฉพาะตน รวมทั้งเครื่องทาหอม ผงหอมก็ดุจเดียวกัน วิสุทธิธาตุภิกษุเป็นผู้มากด้วยโมหะ ไร้ซึ่งสติปัญญาที่มีอาจารย์ว่าเรา(ธัมมาภิกษุ)ได้ประพฤติพรหมจรรย์มานานแล้ว”

彼既年少出家未久。我慢無信多諸放逸。是諸人等無所知曉。謂是淨命持戒比丘。

แม้ความลึกลับของพระพุทธะ เพราะพระพุทธะทั้งปวงทรงมีความบริสุทธิ์ทั้งไตรทวารเป็นปกติธรรมดา แต่ในยุคหลังพุทธกาลมีการกล่าวร้ายพระรัตนตรัยและพระธรรมอาจารย์มาก ทำให้พระธรรมแท้ถูกบิดเบือนมาก ดังนั้นพระธรรมแท้จึงเป็นความลึกลับที่จะค้นหาพบได้ยากยิ่งในปัจจุบัน

*** พระสูตรมหายานแปลไทย จาก www.mahaparamita.com สงวนลิขสิทธิ์ในการแก้ไข ดัดแปลง จำนวน 14

ซึ่งทั้งที่(ธัมมา)ภิกษุณั้ยังด้อยพรรษาแลออกบวชได้ยังมีช้านาน อิกยังมีอัมมานะแรงกล้า
ปราศจากศรัทธามากด้วยความประมาททั้งปวง ด้วยว่าบุคคลทั้งหลายนั้นมิรู้ความจริง ว่าก็คือวิ
สุทธายุสุมาทานแล้วซึ่งภิกษุคือ

爾時達摩以其惡心謗持法者。身壞命終墮於地獄。經七十劫具受眾
苦。滿七十劫已墮畜生中。過六十劫後值遇香寶光佛。於彼法中發菩提
心。於九萬世猶生畜生中。過九萬世已得生人中。於六萬世貧窮下賤恒無
舌根。

บัดนั้น เมื่อธัมมาภิกษุเกิดจิตอกุศลหยาบช้า กล่าวครหาให้ร้ายผู้ประพฤติธรรม เมื่อสังขาร
แตกชีวิตดับแล้ว จึงได้ถืออุบัติยังนรกภูมิ ผ่านกาลเวลาไปเจ็ดสิบกลับในการรับทุกข์ทรมานต่างๆ
เมื่อครบเจ็ดสิบกลับแล้วจึงถืออุบัติยังเดรัจฉานภูมิ ผ่านอีกหกสิบกลับล่วงแล้วจึงมีโอกาสพบกับ
“พระสุคนธรัตนประภาพุทธเจ้า” และในธรรมสมัยนั้นแลจึงได้บังเกิดพระอนุตรสัมมาสัมโพธิจิต
ผ่านไปอีกเก้าหมื่นชาติแล้วก็ยังอุบัติในเดรัจฉานภูมิอีก ผ่านไปเก้าหมื่นชาติแล้วจึงได้ถือกำเนิดเป็น
มนุษย์ผู้ทุกตเชื้อใจ ชัดสนยากไร้ เป็นโจรและไร้ซึ่งชีวหาตินทรีย์(ไม่มีลิ้น หรือเป็นใบ้) อิกหกหมื่นปี

其淨命比丘於諸法中得淨信心為人說法。彼於後時得值六十三那由
他佛。恒為法師具足五通。勸請彼佛轉妙法輪。

อันวิสุทธายุภิกษุผู้้นั้น ด้วยอาศัยการตั้งมั่นในสรรพธรรมจึงสำเร็จศรัทธาจิตที่บริสุทธิ์ แล้ว
แสดงพระธรรมเทศนาแก่มวลมนุษย์ ต่อมาภายหลังจึงได้ประสบกับพระพุทธเจ้าจำนวนหกสิบ
สามนยุคะพระองค์ อิกยังเป็นธรรมอาจารย์ผู้สมบูรณ์ด้วยเบญจอภิญญา^{๑๖} แลเป็นผู้อาราธนา
พระพุทธเจ้าเหล่านั้นให้ทรงหมุนเคลื่อนพระธรรมจักรอันวิเศษ

阿逸多。汝今當知。過去淨命比丘者豈異人乎莫作異觀。今阿彌陀
佛是。阿逸多。汝今當知。過去達摩比丘者豈異人乎莫作異觀。今我身
是。

ดูก่อน อชิตะ เธอพึงทราบไว้ วิสุทธายุภิกษุในอดีต ที่เห็นเป็นคนละคนนั้นหรือ มิควร
พิจารณาเป็นใครอื่น(เพราะว่า) ก็คือพระอมิตาภะพุทธเจ้าในบัดนี้ อชิตะ เธอพึงทราบไว้ ธัมมา

^{๑๖} ฤทธิ์ ๕ ประการ มี ๑)อิทธิวิธี แสดงฤทธิ์ได้ ๒)ทิพยจักขุ ตาทิพย์ ๓)ทิพยโสต หูทิพย์ ๔)เจโตปริยญาณ ญาณที่กำหนดรู้ใจ
ผู้อื่นได้ ๕) บุพเพนิวาสานุสสติญาณ การระลึกชาติได้

ภิกษุในอดีตที่เห็นเป็นคนละคนนั้นหรือ มีควรพิจารณาเป็นใครอื่น(เพราะว่า) ก็คือเราตถาคตในวาระนี้

由我過去愚癡無智毀謗他故受苦如是。我以此業因緣故。處五濁世成等正覺。是故阿逸多。若有菩薩於諸法中作二說者。以是因緣後五濁世成於佛道。其佛國中有諸魔等。於說法時恒作障難。

เหตุที่ในอดีตกาลตถาคตได้โมหะลุ่มหลง ไร้ซึ่งปัญญาญาณ ทำลายแลให้ร้ายผู้อื่น ส่งผลให้ต้องเสวยทุกข์ทรมาณเช่นนี้ ด้วยอาศัยเหตุปัจจัยแห่งกรรมนี้เป็นเหตุ ทำให้ได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณในโลกแห่งความเสื่อม ๕ ประการแห่งนี้ ด้วยเหตุฉะนี้แล อชิตะ หากมีโพธิสัตว์ที่ดำรงในสรรพธรรมได้กล่าวแสดงซึ่งทวิวาทะนี้ ด้วยเหตุปัจจัยนี้แล ในภายหลังย่อมจักได้สำเร็จซึ่งพระพุทธรมรคยังโลกแห่งความเสื่อมทั้ง ๕ ประการนี้ ภายในพุทธประเทศจักประกอบด้วยเหล่ามารทั้งหลาย เมื่อคราแสดงธรรมก็ให้กระทำเป็นอุปสรรคกีดขวาง ยากลำบากอยู่เนื่องนิตย์

爾時大眾聞佛說已。皆悉悲泣涕淚交流俱發是言。願於佛法莫作二說如達摩比丘。

ครั้งนั้น เมื่อมหาชนได้สดับยลยินซึ่งพระพุทธวจนะแล้ว ให้ล้วนเกิดโศกาลัยในดวงมัลย์ รันทดสะเทือนจิตสะท้านใจให้หลังไหลชลเนตรพรังพรูมิรู้หยุด แลแล้วกล่าววว่า ขอให้ในพระพุทธธรรม อย่าได้กระทำซึ่งทวิวาทะดุจธัมมาภิกษุเลย

爾時會中有百菩薩。即從座起右膝著地悲號墮淚。爾時世尊知而故問彼菩薩言。善男子。汝等何為悲號如是。爾時諸菩薩等異口同音俱白佛言。世尊。我等自觀亦應有此諸惡業障。

ในกาลครั้งนั้นแล ท่ามกลางธรรมสโมสรมีพระโพธิสัตว์จำนวน ๑๐๐ องค์ ต่างลุกขึ้นจากอาสนะแห่งตนย่อกายลงคุกพระชานุเบื้องขวาไปกับผืนธรณิน ด้วยความโศกาครุหมองเศร้ายั้งนัก โดยยังหลังชลเนตรอยู่มิหยุด

ครั้งนั้นพระโลกนาถเจ้าผู้แจ้งโลก ทรงทราบแล้ว จึงเป็นเหตุให้ตรัสถามพระโพธิสัตว์เหล่านั้นว่า คุณก่อนพุทธบุตร เหตุไฉนพวกเธอทั้งหลายจึงได้ปริเวทนาถึงปานนี้

บรรดาพระโพธิสัตว์ต่างกราบทูลเป็นสำเนียงเดียวกันว่า ข้าแต่พระโลกนาถเจ้า ข้าพระองค์ทั้งหลายล้วนพิจารณาในตนแล้วว่า จักพึงมีอกุศลวิบากต่างๆเช่นนี้ด้วย พระพุทธเจ้าข้า

爾時世尊作如是言。如是如是。汝亦曾於過去然燈佛所。在彼法中出家修道。是然燈佛滅度之後。時有比丘名曰智積。汝等爾時謗是比丘。因是已來不得見佛。不能發菩提心。不得陀羅尼及諸三昧。後共汝等同時安住菩提之道。

เมื่อนั้น พระบรมศาสดาจารย์ จึงประทานพระโอวาทดังนี้ เป็นเช่นนั้น เป็นเช่นนั้น เธอทั้งหลายเคยได้ออกบวชบำเพ็ญมรรคในธรรมสมัยแห่ง**พระทีปังกรพุทธเจ้าเมื่อครั้งอดีต**^{๑๗} ต่อมาภายหลังจากที่พระทีปังกรพุทธเจ้าได้เสด็จสู่ห้วงมหาปรินิรวาณแล้ว ครั้งนั้นมีภิกษุชื่อว่า **“ปรัชญาภูฏ”** ซึ่งเธอทั้งหลายในสมัยนั้นได้ให้ร้ายแก่ภิกษุนี้ อันเป็นเหตุให้ที่ผ่านมามีได้ประสบพระพุทธรูป มิอาจบังเกิดพระอนุตรสัมโพธิจิต มิบรรลุในธารณีและสมาธิทั้งปวง ภายหลังพวกเธอทั้งหลายจึงได้ดำรงในพระบรมโพธิมรรคในคราวเดียวกัน

汝等善男子。此賢劫最後佛所當獲無生法忍。復於後時過三阿僧祇劫行菩薩道。當得阿耨多羅三藐三菩提。是故善男子。若菩薩見餘菩薩。不應生於彼此之心。當如塔想如見佛想。是故菩薩見餘菩薩。莫作異念謂非佛想。若起異念為自侵欺。當受持此莫作異想共相和合。

ดูก่อนกุลบุตร เธอทั้งหลายในธรรมสมัยแห่ง**พระพุทธเจ้าองค์สุดท้ายในภัทรกัลป์นี้**^{๑๘} (พวกเธอ)จักได้บรรลุใน**อนุตตตติก ธรรมกษานติ**^{๑๙} แลจากนั้นผ่านเวลาไปสามอสงไขยก็กลับจักได้บำเพ็ญโพธิสัตว์มรรคจนได้บรรลุในพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ด้วยเหตุฉะนี้ กุลบุตร หากโพธิสัตว์พบโพธิสัตว์อื่น มิพึงเกิดจิต(แบ่งแยก)ว่านั่นและนี้ พึงกระทำประดุจ(ว่าโพธิสัตว์อื่นนั้นเป็นตัง)พระสถูป ประดุจพระพุทธรองค์ ด้วยเหตุนี้เมื่อโพธิสัตว์พบโพธิสัตว์อื่น **อย่าพึงมีมติเป็นอื่นว่ามิใช่พระพุทธรลักษณะ** หากแม้เกิดมติที่แตกต่างด้วยเพราะตนเองลวงล่อตนที่ละน้อย พึงปฏิบัติยึดถือว่า **อย่ากระทำสัญญาว่าแตกต่าง พึงรวมลักษณะให้เป็นหนึ่งเดียว**

^{๑๗} พระทีปังกรพุทธเจ้า คือพระพุทธเจ้าองค์ที่ ๒๔ ก่อนหน้าพระศากยมุนีพุทธเจ้า ครั้งนั้นพระพุทธเจ้าของเราเสวยพระชาติเป็นสุเมธดาบส และได้ทอดกายเป็นสะพานให้พระทีปังกรพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระอรหันตสาวกเดินข้ามไป จึงได้รับพุทธพยากรณ์ว่า จักได้ตรัสรู้เป็นพระโคตมในปัจจุบัน จึงทำให้สุเมธดาบสตั้งปณิธานและบำเพ็ญบารมีจนได้ตรัสรู้ในปัจจุบัน

^{๑๘} ภัทรกัลป์ คือกัลป์ที่เจริญ ตามคติของมหายานว่า จะมีพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นถึงหนึ่งพันพระองค์ โดยมีพระศากยมุนีเป็นองค์ที่ ๔ พระเมตไตรยเป็นองค์ที่ ๕ และจะมีอีก ๙๙๕ พระองค์ โดยมีพระจุฬิพุทธเจ้าเป็นพระองค์สุดท้าย และว่าพระจุฬิพุทธเจ้าในอนาคต ก็คือพระเวทโพธิสัตว์ในปัจจุบัน

^{๑๙} ความอดทน ๓ ประการ มี ๑) **โฆษานคต-ธรรม-กษานติ** คือ ความอดทนต่อเสียงดังต่างๆ โดยพิจารณาว่าเป็นของไม่เที่ยงแท้ถาวร ๒) **อนุโลมิ-ธรรม-กษานติ** คือ ความอดทนที่จะปฏิบัติอนุโลมตามธรรม ๓) **อนุตตตติก-ธรรม-กษานติ** คือ ความอดทนในความปลงใจเชื่อในธรรมที่ไม่เกิดอีกต่อไป

我今觀初發心菩薩不如佛想者。我便欺誑十方現在一切無量阿僧祇諸佛。是故善男子。菩薩未來於五濁世中。得陀羅尼三昧者。一切皆是佛之威力。是故善男子。若有誹謗其法師者。即為謗佛等無有異。

ด้วยตถาคตได้พิจารณาโพธิสัตว์ผู้เริ่มบังเกิดพระบรมโพธิจิตว่ามีประดุจพระพุทธะ ตถาคต จึงไปโปรดและสาธยายะโถ้วอดถือดีต่อพระพุทธเจ้าจำนวนอสงไขยในทศทิศที่ดำรงอยู่ในกาลปัจจุบัน จำนวนมิอาจประมาณ ด้วยเหตุฉะนี้แล กุลบุตร โพธิสัตว์ในอนาคตย่อมบรรลุนิพพานแลสมาธิภายในโลกแห่งความเสื่อม ๕ ประการ ซึ่งทั้งหลายทั้งปวงล้วนคือพระพุทธผละบันดาลคลให้เป็นไป ด้วยเหตุฉะนี้ กุลบุตร หากครหานินทา ให้อภัยติฉินต่อพระธรรมอาจารย์นั้น ย่อมคือการให้อภัยพระพุทธเจ้าด้วยมีต่างกันเลย

善男子。佛滅度後若有法師。善隨樂欲為人說法。能令菩薩學大乘者。及諸大眾有發一毛歡喜之心乃至暫下一涕淚者。當知皆是佛之神力。若有愚人實非菩薩假稱菩薩。謗真菩薩及所行法。復作是言。彼何所知彼何所解。

ดูก่อน กุลบุตร เมื่อตถาคตดับขันธล่วงแล้ว หากแม้จักมีธรรมอาจารย์ที่สามารถสำแดงธรรมแก่นุชยโดยอนุโลมตามความปิติยินดีได้อย่างซ้ำของ สามารถยังให้บรรดาโพธิสัตว์ศึกษาในมหายาน^{๒๐} และยังให้มหาชนทั้งปวงบังเกิดจิตปิติยินดีเพียงโลมาชาติเส้นเดียว จนถึงการหลังชลเนตรเพียงครั้ง ฟังทราบเถิดว่าล้วนคือพระพุทธผละบันดาลคลให้เป็นไป โดยอาจมีโมหบุรุษซึ่งที่แท้หาใช่โพธิสัตว์ไม่ แต่หลงหลอกสรรเสริญว่าเป็นโพธิสัตว์ ใส่ไคล้โพธิสัตว์แท้และธรรมจริยาทั้งปวง ทั้งยังกล่าวว่า “นั่นจะรู้ได้อย่างไร นั่นจะแยกแยะได้อย่างไร

彌勒。我憶過去於閻浮提學菩薩時。愛重法故為一句一偈。棄捨所愛頭目妻子及捨王位。何以故。以求法故。如彼愚人專為名聞耽著利養。自恃少能不往如來傳法人所聽受正法。

ดูก่อน เมตไตรย เราตถาคตระลึกย้อนไปในอดีตเมื่อคราที่ได้ศึกษา(การเป็น)โพธิสัตว์ในชมพูทวีป ด้วยเหตุที่มีความใคร่ธรรมยิ่งนัก แม้เพื่อธรรมคาถาเพียง ๑ บาท ๑ บท ก็ยังสละได้โดยมิยินดีแม้ในศิระชะ ดวงเนตร มเหสี ราชนบุตรและสละราชศักดิ์ ด้วยเหตุใดฤ ก็ด้วยเหตุที่

^{๒๐} คำว่าศึกษาในมหายาน โดยนัยยะของพระสูตรมหายาน คือการศึกษาการเป็นพระโพธิสัตว์ เพื่อช่วยเหลือสรรพสัตว์และเพื่อเป็นสำเร็จพระพุทธญาณ

ปรารถนาในธรรมยิ่งนัก ประดุจโมหบุรุษนั้น ที่มุ่งมั่นตั้งใจแสวงชื่อเสียงมัวเมายึดติดในลาภสักการะ อาศัยที่ตนเองชวนชวนน้อย มิได้ลำดับตถาคตแสดงธรรม

彌勒。若彼此和合則能住持流通我法。若彼此違爭則正法不行。阿逸多。汝可觀此謗法之人。成就如是極大罪業。墮三惡道難可出離。

เมตไตรย หาก(บุคคล)นั้นและ(บุคคล)นี้สมควรกันย่อมจักทรงไว้แลยังให้ธรรมแห่งเรา ตถาคตแผ่ไพศาล แต่หาก(บุคคล)นั้นและ(บุคคล)นี้วิวาทแก่กันย่อมจักมีอาจดำเนินในพระสัทธรรม ได้ อชิตะ เธอพึงพิจารณาบุคคลที่ทำลายพระธรรมนี้ ว่าจักสำเร็จในมหาวิบากกรรมที่ใหญ่หลวง เช่นนี้ ย่อมตกลู่อบายภูมิสามยากที่จักหลุดพ้น

復次彌勒。我初成佛以妙智慧廣為眾生宣說正法。若有愚人於佛所說而不信受如彼達摩比丘。雖復讀誦千部大乘為人解說獲得四禪。以謗他故七十劫中受大苦惱。況彼愚癡下劣之人。實無所知而作是言。我是法師明解大乘能廣流布。謗正法師言無所解。亦謗佛法而自貢高。

ดูก่อน เมตไตรย ในคราแรกที่ตถาคตสำเร็จพระพุทธญาณ ด้วยอาศัยปัญญาญาณอันวิเศษ แสดงพระสัทธรรมแก่สรรพสัตว์อย่างไพศาล หากมีโมหบุรุษที่มีอาจครัทธาน้อมรับพระพุทธพจน์ทั้งปวงได้ ประดุจธัมมาภิกษุผู้นั้น ที่มั่นว่าจักได้อ่านท่อง สาธยายมหายานธรรมนับพันปกรณ์ แลแสดงอรรถาธิบายแก่นมนุษย์จน(ตนเอง)ได้บรรลุถึงจตุตถฌาน แต่ด้วยการกล่าวให้ร้ายผู้อื่นเป็นเหตุ ยังให้ต้องเสวยทุกขเวทนาใหญ่หลวง(ในนรก)เป็นเวลาเจ็ดสิบกัลป์ แล้วจักประสาใดกับบุคคลผู้ประกอบด้วยโมหะ ลุ่มหลง สามานย์เล่า โดยแท้จริงแล้ว(ตน)มิได้รู้แจ้งใดเลยกลับยังกล่าวว่า “เราคือธรรมอาจารย์ผู้แตกฉานแจ้งในมหายาน สามารถ(เผยแผ่ธรรม)ไปให้กว้างขวางไพบูรณ์” ได้ทำการให้ร้ายธรรมจารย์แท้ กล่าววาจาที่มีอาจเข้าใจ โดยให้ร้ายพระพุทธธรรมแต่กลับเทิดทูนตนเองไว้สูงส่ง

若彼愚人於佛大乘。乃至誹謗一四句偈。當知是業定墮地獄。何以故。毀謗佛法及法師故。以是因緣常處惡道永不見佛。以曾誹謗佛法僧故。亦於初發菩提心者。能作障礙令退正道。當知是人以大罪業而自莊嚴。於無量劫身墮地獄受大苦報。以惡眼視發菩提心人故得無眼報。以惡口謗發菩提心人故得無舌報。

หากว่าโมหบุรุษนั้นได้ไล่ไล่พุทธมหายาน แม้นกระทั่ง(พระธรรม)เพียงหนึ่งประโยค หรือหนึ่งบท ฟังทราบเถิดว่ากรรมนั้นย่อมยังให้ตกสู่รอกฎเป็นแม่นมั่น ด้วยเหตุไฉนฤ เพราะเหตุที่ได้ทำลายโดยการให้ร้ายพระพุทธธรรมและพระธรรมอาจารย์ ด้วยอาศัยเหตุปัจจัยนี้ยังให้มุ่งสู่อบายมรรคอยู่เป็นนิจ มิได้พบพระพุทธเจ้า ด้วยอาศัยเหตุที่เคยได้ครหาใส่ความพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ อีกทั้งผู้เริ่มบังเกิดพระบรมโพธิจิต ย่อมให้เกิดเป็นอุปสรรคขวางกั้นยังให้เสื่อมถอยจากสัมมามรรค ฟังทราบเถิดว่า บุคคลนี้ด้วยอาศัยบาปกรรมของตนที่ใหญ่หลวง ยังผลให้ตนตกสู่รอกฎมิเสวยมหาทุกข์วิบากกรรมเป็นเวลาประมาณกัลป์มิได้ ด้วยอาศัยยอกุศลจักขุแลมองผู้บังเกิดพระบรมโพธิจิตเป็นเหตุ ยังผลให้ปราศจากซึ่งดวงเนตร ด้วยอาศัยยอกุศลโอษฐ์ให้ร้ายผู้บังเกิดมีพระบรมโพธิจิตเป็นเหตุ ยังผลให้ปราศจากซึ่งชีวหา

阿逸多。我更不見有一惡法能過毀破發菩提心罪之重也。以此罪故墮於惡道。況復毀謗餘菩薩等。

ดูก่อน อชิตะ เราตถาคตยังมีพอบุคคลธรรมหนึ่งใดที่สามารถสาหัสยิ่งไปกว่าบาปจากการทำร้ายผู้บังเกิดมีพระบรมโพธิจิตเลย ด้วยอาศัยบาปนี้เป็นเหตุ ยังให้สู่อบายมรรค แล้วจักประสาอันใดกับการทำร้ายโดยการครหากล่าวตู่โพธิสัตว์อื่นๆ อีกเล่า

若有菩薩為諸眾生。能如實說不起斷常。言諸眾生定有定無。亦不專執諸法有無。

หากแม้จักมีโพธิสัตว์ที่เพื่อสรรพสัตว์ทั้งปวงแล้วสามารถกล่าวแสดง(ธรรม)โดยลัดยตถตาจริงแท้อย่างมิขาดช่วง มีวจีแก่สรรพสัตว์ว่านี้มีอยู่อย่างแน่แท้ หรือนี้ปราศจากอย่างแน่แท้ อีกมิได้จำเพาะในสรรพธรรมว่ามีหรือไร้(การแสดงธรรมโดยมัชฌิมาปฏิปทา ไกลจากมตีสุดโต่งทั้ง ๒ ประการ)

阿逸多。學菩薩者應如是住。如是住者是諸菩薩清淨善業。凡所修集皆不取著。若有眾生起執著者。當知是人生五濁世。復有菩薩善隨根欲。能為眾生種種說法。

ดูก่อน อชิตะ **เสกขโพธิสัตว์**^{๒๑} บังควรดำรงตนอยู่ด้วยประการเช่นนี้ อันว่าผู้ดำรงนี้ ก็คือ บรรดาโพธิสัตว์ผู้มีกุศลกรรมบริสุทธิ สรรพสิ่งที่บำเพ็ญสั่งสมนั้นล้วนมิได้ยึดมั่นถือมั่น หากมีสรรพ สัตว์เกิดความยึดถือไว้คงมั่นแล้วไซ้ พึงทราบเถิดว่า บุคคลนั้นย่อมจักถือกำเนิดยังโลกแห่งความ เสื่อม ๕ ประการที่ยังมีโพธิสัตว์ผู้นุโลมตามอินทรีย์ที่ปรารถนาได้โดยกุศล สามารถเทศนาธรรม นานาประการแก่สรรพสัตว์

阿逸多。菩薩如是具足修行六波羅蜜。乃能成就無上菩提。彼愚癡 人信己自執作如是說。菩薩惟學般若波羅蜜。勿學餘波羅蜜。以般若波羅 蜜最殊勝故。作是說者是義不然。何以故。阿逸多。往昔迦尸迦王學菩薩 時。捨所愛身頭目髓腦。爾時此王豈無智慧。

ดูก่อน อชิตะ โพธิสัตว์เป็นผู้สมบูรณ์ในการบำเพ็ญบารมีจริยาทั้ง ๖ ประการอยู่เช่นนี้ กระทั่งสามารถสำเร็จพระอนุตรสัมโพธิญาณได้ อันโมหบุรุษนั้นเชื่อมั่นในตนเองเป็นที่ยิ่ง ได้กล่าว วาจาเช่นนี้ว่า “โพธิสัตว์เพียงศึกษาในปัญญาบารมี มิพึงต้องศึกษาในบารมีอื่นใดดอก เหตุด้วย ปัญญาบารมีนั้นมีความวิเศษยอดเยี่ยมเป็นที่สุด ผู้ที่กล่าววาจาเช่นนี้ อันมิใช่อรธแห่งตถตา ด้วย เหตุไฉนฤ อชิตะ เมื่อครั้งที่กาศิมหาราช ทรงศึกษา(การเป็น)โพธิสัตว์นั้น ได้ทรงอุเบกขาในสิ่งอัน เป็นที่รักที่หวงแหน มีกายสังขาร ศีรษะ นัยเนตร ไชกระดูกที่เป็นเครื่องกังวล ครั้งนั้นมหาราชผู้นี้ไว้ ซึ่งปัญญาญาณฤ

彌勒白佛言。世尊。誠如聖說實有智慧。佛告阿逸多。我從昔來經 無量時。具足修行六波羅蜜。若不具修六波羅蜜。終不得成無上菩提。如 是世尊。

พระเมตไตรย กราบทูลว่า ข้าแต่พระโลกนาถเจ้าผู้เจริญ เป็นความสัตย์จริงตั้งพระองค์ตรัส แล้ว ว่ามีปัญญาญาณอย่างจริงแท้^{๒๒} พระพุทธองค์ได้รับสั่งกับพระอชิตะว่า ตถาคตแต่ครั้งกระโน้น ล่วงเวลามาหาประมาณกาลมิได้ ได้บำเพ็ญบารมีทั้ง ๖ สมบูรณ์มาแล้ว หากบำเพ็ญบารมีทั้ง ๖ มิ พร้อมถ้วนแล้วไซ้ ที่สุดย่อมมิสำเร็จพระอนุตรสัมโพธิญาณเป็นพระโลกนาถเจ้าเช่นนี้

^{๒๑} **เสกขโพธิสัตว์** คือ พระโพธิสัตว์ที่ยังต้องศึกษา , ผู้ที่ศึกษาการเป็นโพธิสัตว์

^{๒๒} กล่าวคือ มีปัญญาญาณที่ทำให้ทราบถึงวิธีการและประโยชน์ในการบำเพ็ญในทานบารมี ทานอุปัชฌายะ และปรหมัตถบารมี เพราะถ้าปราศจากปัญญาที่เห็นประโยชน์ในการบำเพ็ญบารมีประเภทต่างๆ ให้ถึงพร้อมแล้วก็จะมิอาจสำเร็จพระพุทธานุญาณได้ นั้นเอง

佛告阿逸多。如汝所說。我曾往昔於六十劫。行檀波羅蜜 尸羅波羅蜜 羼提波羅蜜 毘梨耶波羅蜜 禪那波羅蜜 般若波羅蜜各六十劫。彼愚癡人妄作是說。唯修般若波羅蜜得成菩提。無有是處。彼懷空見故作如是不淨說法。作此說者身口意業與法相違。雖解空法為人宣說。而於空法不如說行。以無行故去空義遠。心懷嫉妬深著利養踰於親戚。

พระพุทธองค์รับสั่งกับพระอชิตะว่า เป็นดังที่เธอกล่าวแล้ว เป็นเวลาหกสิบกัลป์ล่วงแล้ว ตถาคตได้บำเพ็ญทานบารมี ศีลบารมี ขันติบารมี วิริยะบารมี ฌานบารมีและปัญญาบารมีเป็นเวลาอย่างละหกสิบกัลป์ อันโมหบุรุษผู้นั้น จักกล่าวไปปิดเช่นนี้ว่า “เพียงการบำเพ็ญปัญญาบารมีหนึ่งเดียวก็จักสำเร็จพระโพธิญาณได้” ซึ่งจักเป็นไปไม่ได้ ด้วยเหตุที่ใส่ใจในศูนยตาธิฐิต^{๒๓} จึงกล่าวแสดงพระสัทธรรมด้วยความมิบริสุทธ์เช่นนี้ ผู้กล่าววาจานี้เป็นผู้มีกายกรรม วจีกรรมและมโนกรรมขัดแย้งจาก**ธรรมลักษณะ**^{๒๔} โดยสิ้นเชิง แม้นจักวิภาคแจกแจงศูนยตาธรรมแก่ผู้คนที่ตาม แต่ทว่าศูนยตาธรรมก็มีเหมือนที่กล่าวมา เพราะด้วยมิได้ประพฤติจริยาบำเพ็ญตนเป็นเหตุ จึงออกห่างจากศูนยตาธรรมเสียไกล ในจิตเบื้องลึกแฝงเร้นด้วยความอิจฉาริษยา เคลือบข่มด้วยลาภสักการะเพื่อเอื้อแก่ญาติบริวาร

阿逸多。我於往昔作轉輪王。捨諸珍寶頭目手足。猶不得成無上菩提。況彼愚人為飲食故。緣歷他家有所宣說。唯讚空法言已所說。是菩提道是菩薩行。唯此法是餘法皆非。復作是言。而我所解無量法師悉皆證知。彼為名聞自讚已能憎妬明解。

ดูก่อน อชิตะ ตถาคตเมื่อครั้งกระโน้นได้กระทำซึ่งความเป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช ได้วางเฉยในรัตนสมบัติอันสูงค่าทั้งปวง รวมถึงศีระชะ ดวงเนตร หัตถ์และบาท ก็นั่งมีได้บรรลุซึ่งพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ อันจักประสาใดด้วยโมหบุรุษที่มีแต่เหตุเพียงเพื่อการดื่มกินแล้ว เหตุเพราะเคหาสน์ของผู้นั้น มีบรรดาถ้อยแถลงที่สรรเสริญแต่ศูนยตาธรรมตามวจีที่ตนกล่าวไว้ทั้งสิ้นว่า “นี่แลคือพระโพธิมรรค นี่แลคือพระโพธิสัจจจริยา มีเพียงธรรมนี้แหละที่คือธรรม นอกเสียจากธรรมนี้หาใช่ไม่” อีกกล่าวว่า “ตามที่เราได้เข้าใจนี้ บรรดาธรรมอาจารย์จำนวนมากมายไม่มีประมาณล้วนแต่รับรองเห็นชอบ” ผู้นั้นเพื่อชื่อเสียงและสรรเสริญของตนแล้วจึงลำแตงความชิงชังแลความอิจฉาโดยชัดแจ้ง

^{๒๓} มีความเห็นผิด ตั้งมั่นถึมั่นว่าทุกสิ่งคือความว่าง(ศูนยตา)

^{๒๔} ธรรมลักษณะ หรือลักษณะของธรรม หรือลักษณะที่เหมาะสมแก่ธรรม หรือกฎแห่งไตรลักษณ์(ทุกขัง อนิจจัง อนัตตา

阿逸多。我見彼心規求利養以自活命。雖有善行經於百劫。尚不能得少法忍心。何況能成無上菩提。

ดูก่อน อชิตะ เราตถาคตพบว่าในจิตของบุคคลนั้นวางแผนและปรารถนาให้ได้มาซึ่งลาภสักการะเพื่อบำรุงชีวิตตน ถึงแม้ว่าจะบำเพ็ญกุศลจรรยาผ่านไประยะกาลปี ก็มีอาจบรรลุจิตแห่งธรรมกษานติได้แม้แต่น้อย แล้วจักประสาอันใดกับการสำเร็จพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณที่สุดประเสริฐเล่า

阿逸多。我不為心口相違誑惑之人而說菩提。不為嫉妬之人而說菩提。不為傲慢不敬之人而說菩提。不為無信之人而說菩提。不為不調伏人而說菩提。不為邪婬之人而說菩提。不為自是非他之人而說菩提。

ดูก่อน อชิตะ ตถาคตมิใช่เพื่อผู้มีจิตและวาจาขัดแย้งแก่กัน และผู้หวดไ้แล้วจึงเทศนาพระโพธิธรรม มิใช่เพื่อผู้ฉฉฉฉแล้วจึงเทศนาพระโพธิธรรม มิใช่เพื่อผู้โห้งหวดดีแล้วจึงเทศนาพระโพธิธรรม มิใช่เพื่อผู้ไร้ศรัทธาแล้วจึงเทศนาพระโพธิธรรม มิใช่ผู้มีตนยังมีบาราบสงบแล้วจึงเทศนาพระโพธิธรรม มิใช่เพื่อผู้ประพฤติชั่วในกามแล้วจึงเทศนาพระโพธิธรรม แลมิใช่เพื่อตนเอง มิใช่เพื่อผู้อื่นแล้วจึงเทศนาพระโพธิธรรม^{๒๕}

阿逸多。彼愚癡人以我慢故自謂勝佛。謗佛所說大乘經典。言是聲聞小乘所說。

ดูก่อน อชิตะ โมหบุรุษนั้นอาศัยอสมิมานะเป็นเหตุให้ ทำตนยอดเยี่ยมดั่งพระพุทธะ ใ้ร้ายมหายานสูตรทั้งปวงบรรดาที่พระพุทธเจ้าตรัสแสดง โดยคู่ว่าเป็นการกล่าวแสดงของสาวกยาน

爾時佛告尊者須菩提。不應為二見人說般若波羅蜜。

กาลครั้งนั้น สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงมีพุทธภูมิแก่ พระสุภูติอรหันต์เจ้าความว่า มีฟังกล่าวแสดงปัญญาบารมีแก่ผู้มีทวิทธิ มีมติเห็นเป็นสอง

須菩提白佛言。唯然世尊。如佛所說。

พระสุภูติกราบทูลว่า เป็นเช่นนั้นโดยแท้พระโลกนาถเจ้า ดุจที่พระองค์ตรัสดีแล้ว พระพุทธเจ้าข้า

^{๒๕} มีนัยยะว่า พระพุทธองค์มิได้ทรงปฏิเสธการแสดงธรรมแก่บุคคลข้างต้น แต่ทรงเทศนาธรรมสั่งสอนธรรมที่เหมาะสมแก่บุคคลนั้นๆตามสมควร

佛言。如是須菩提。以無著心施是名菩提。

พระพุทธองค์ตรัสว่า เช่นนั้นแล สุภติ ด้วยจิตอันมิเคลือบย้อมยึดมั่น จึงสงเคราะห์เรียกว่า โภธิ(ความรู้แจ้ง)

須菩提言。如是世尊。

กราบทูลว่า เป็นเช่นนั้น พระพุทธเจ้าข้า

佛言。須菩提。不自讚毀他施是名菩提。須菩提言。如是世尊。

ตรัสว่า คุณก่อน สุภติ มีพึงสงเคราะห์เรียกผู้ยกยอตนเองให้ร้ายผู้อื่นว่า โภธิ พระสุภติทูลว่า เป็นเช่นนั้น พระพุทธเจ้าข้า

佛言。須菩提。汝觀愚人起我我見。無慚無愧為愛親戚。貪求活命好受他施。當知是人專造惡業。

ตรัสว่า เธอพิจารณาโมหบุรุษผู้เกิดอัตตาแลมยทฤษฎี^{๒๖} ปราศจากหิริและโอตตัมปะ ด้วยเห็นแก่ญาติวงศ์ ละโมบโลภมากในทานที่ผู้อื่นกระทำแล้ว เพื่อนำมาเลี้ยงดูชีวิตตนให้อยู่ดี พึงทราบเถิดว่า อันผู้นั้นได้มีเจตนาทำอกุศลกรรมให้เกิดขึ้นแล้ว

復次阿逸多。菩薩於一切法於一切菩薩法莫生恐怖。於一切辟支佛法亦莫恐怖。於一切聲聞法亦莫恐怖。於一切凡夫法亦莫恐怖。於一切煩惱法亦莫恐怖。於一切盡法亦莫恐怖。於難精進亦莫恐怖。於是於非亦莫恐怖。於作不作亦莫恐怖。於畏不畏亦莫恐怖。於有於無亦莫恐怖。於心非心亦莫恐怖。於覺不覺亦莫恐怖。於業非業亦莫恐怖。於善不善亦莫恐怖。於安不安亦莫恐怖。於解脫不解脫亦莫恐怖。於修不修亦莫恐怖。於法非法亦莫恐怖。於靜於亂亦莫恐怖。於假於實亦莫恐怖。於信不信亦莫恐怖。於善念不善念亦莫恐怖。於住不住亦莫恐怖。如是菩薩於一切法莫生恐怖。

คุณก่อน อชิตะ โภธิสัตว์ในสรรพธรรมแลในสรรพโภธิสัตว์ธรรมจงอย่าหวั่นเกรง ในสรรพปัจเจกพุทธธรรมก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในสรรพสาวกธรรมก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในสรรพบุุคคลธรรมก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในสรรพกิลเลสธรรมก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในปวงธรรมที่สิ้นสุดก็จงอย่าได้หวั่น

^{๒๖} ความเห็นว่าเป็นตัวตน

เกรง ในความยากแห่งความเพียรก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในความใช้ฤมิใช้ก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในความกระทำฤคความมิกระทำก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในความหวาดกลัวฤมิหวาดกลัวก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในความมีฤคความไร้ก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ด้วยใจฤมิด้วยใจก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ด้วยความรู้ฤคฤมิรู้ก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในกรรมฤคกรรมก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในกุศลฤคฤคก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในความสงบฤคสงบก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในวิมุติฤคฤคก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในการบำเพ็ญฤคบำเพ็ญก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในธรรมฤคธรรมก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในความนิ่งฤคขัดส่ายก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในความโป้ปดในความสัตย์แท้ก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในศรัทธาฤคศรัทธาก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในความระลึกโดยชอบฤคระลึกมิชอบก็จงอย่าได้หวั่นเกรง ในความตั้งอยู่ฤคตั้งอยู่ก็จงอย่าได้หวั่นเกรง โภธิสัตว์ที่ดำรงในสรรพธรรมทั้งปวงจงอย่าได้หวาดหวั่นพรันพริ้งด้วยประการเช่นนี้

阿逸多。我於往昔修如是等無畏法故得成正覺。悉能了知一切眾生心之境界。而於所知不起知相。以我所證隨機演說。能令聞法諸菩薩等獲得光明陀羅尼印。得法印故永不退轉。若於此法不如實知言無善巧。終不得成無上菩提。

ดูก่อน อชิตะ ตถาคตด้วยอาศัยการบำเพ็ญซึ่งความมิหวั่นเกรงต่างๆ เมื่อครั้งกระโน้นมาแล้วดังนี้ จึงให้ได้บรรลุซึ่งพระสัมมาสัมโพธิญาณ มีความสามารถรู้แจ้งแทงตลอดในวิสัยแห่งจิตของสรรพสัตว์ทั้งปวง ในความรู้ทั้งปวงนั้นก็มิเกิดสัญญากำหนดยึดมั่นในความรู้ ตถาคตได้เทศนาธรรมอันเหมาะสมแก่กาลและเทศะ สามารถยังให้โพธิสัตว์ทั้งหลายที่สดับพระธรรมแล้วได้สำเร็จซึ่ง**ธารณีประกาศ**^{๒๗} เมื่อบรรลุธรรมธารณีเป็นเหตุ จึงมิต้องเสื่อมถอยย้อนกลับอีก หากมิได้รู้แจ้งแท้จริงในธรรมนี้แล้วไซ้ ก็ย่อมปราศจากอุปายโกศลที่ชาญฉลาด ที่สุดย่อมมีอาจบรรลุพระอนุตรบรมสัมโพธิญาณ

阿逸多。我為四天下眾生說此法時。是諸眾生以佛神力。各自見釋迦如來為我說法。如是次第乃至阿迦尼吒天。彼諸眾生亦謂如來唯為我說。如一四天下乃至三千大千世界亦復如是。此諸眾生咸作是念。釋迦如來獨生我國。唯為於我轉大法輪。

^{๒๗} ปัญญา คือความรู้แจ้ง

ดูก่อน อชิตะ เพลาที่ตถาคตแสดงธรรมเทศนานี้แก่สรรพสัตว์ทั้งจตุรทวีป^{๒๘} บรรดาสรรพสัตว์ย่อมอาศัยฤทธาผลแห่งพระพุทธะ ให้แลเห็นพระศากยตถาคตแสดงธรรมแก่ตนเองอยู่เฉพาะตน เป็นลำดับๆไปเช่นนี้ จนถึงอกนิษฐพรหมภูมิ^{๒๙} สรรพสัตว์นั้นๆจะสำคัญว่าพระตถาคตแสดงธรรมโปรดอยู่เฉพาะตนเท่านั้น ดุจทวีปหนึ่งตลอดถึงตรีสหัสมหาสหัสโลกธาตุก็เป็นดุจฉะนี้ สรรพสัตว์นี้ย่อมจักมีมนสิการร่วมกันว่า “พระศากยตถาคต ทรงมาถืออุปนิสัยประเทศของเราเท่านั้น ทรงหมุนเคลื่อนกงล้อแห่งพระมหาธรรมจักรแก่เราเท่านั้น”^{๓๐}

阿逸多。我以如是大方便力。能於無量無邊世界。常於晨朝遍觀眾生所應化者而為說法。於中及暮恒以法眼等觀眾生。於彼世界而為眾生說一切法。如是無量諸佛境界。所有眾生學菩薩者應如是修。若彼愚人於佛所說謗誹正法。妄執自解用為真實。若謗法者則不信佛。以此惡業墮於地獄。具受眾苦永不聞法。

ดูก่อน อชิตะ ตถาคตอาศัยอำนาจแห่งมหาอุบายเช่นนี้ ในโลกธาตุที่มีจำนวนพันประมาณมิอาจกำหนดซึ่งขอบเขตนั้น เมื่อครอรุโณทัยสามารถสอดส่องพุทธญาณวิธีสำรวจตรวจดูสรรพสัตว์ที่สมควรได้รับการสั่งสอน แล้วจึงประทานพระธรรมเทศนา ในเพลาทึบวันแลพลบค่ำก็ยังคงใช้ธรรมจักรสอดส่องสรรพสัตว์ทั้งปวงอยู่ตลอดเวลา ได้เทศนาธรรมทั้งปวงแก่สรรพสัตว์ในโลกธาตุเหล่านั้นด้วยพุทธวิสัยนานาที่จักประมาณหยั่งวัดมิได้ สรรพสัตว์ผู้ศึกษา(การเป็น)โพธิสัตว์พึงบำเพ็ญอยู่เช่นนี้ หากว่าโมหบุรุษนั้นได้ให้ร้ายแก่สัมมาธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้วทั้งหมด หลงลืมแลยึดถือเอาการวิภาคของตนว่าเป็นสัตยธรรมจริงแท้ หากให้ร้ายพระธรรมแล้วย่อมมีศรัทธาในพระพุทธะ ด้วยอาศัยอกุศลกรรมนี้จักยังให้สู່ห้วงนรกภูมิรับทุกขเวทนานานัปการ มิได้สดับฟังพระธรรมเป็นเวลาแสนนาน

復次阿逸多。汝當受持如來密教以善方便廣為人說。

^{๒๘} ทวีปทั้ง ๔ มี ๑)ชมพูทวีป ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของภูเขาสุมเมรุ ๒)ปุรวทวีป ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของภูเขาสุมเมรุ ๓)อมรโคยานทวีป ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของภูเขาสุมเมรุ ๔)อุตตรทวีป ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของภูเขาสุมเมรุ

^{๒๙} พรหมชั้นสูงสุด

มีความหมายโดยนัยยะว่า พระพุทธเจ้าทั้งปวงทรงมีความเสมอภาคเช่นเดียวกันกับพระศากยมุนีพุทธเจ้า และพระศากยมุนีพุทธเจ้าก็ทรงมีความเสมอภาคเช่นเดียวกันกับพระพุทธเจ้าทั้งปวง ทรงนิรมานกายไปโปรดและประทานพระธรรมเทศนาแก่สรรพสัตว์ทั่วจักรวาล หรืออาศัยนัยยะตามประโยคที่ว่า “ให้ต่างแลเห็นพระศากยตถาคตอยู่เฉพาะตน” อาจหมายความว่า สรรพสัตว์ทั่วจักรวาลสามารถรับฟังพระธรรมเทศนา จากพระศากยตถาคตเจ้าได้ด้วยสภาวะแห่งใจเฉพาะตน

ดูก่อน อชิตะ เธอพึงน้อมรับแลทรงไว้ซึ่งการสั่งสอนอันลึกลับของพระตถาคต และจงอาศัย
อุปายโกศลกล่าวแสดแก่มวลมนุษย์อย่างกว้างขวางเถิด

爾時文殊師利童子。福光平等菩薩。無疑惑菩薩。定發心菩薩。妙
心開意菩薩。光明菩薩。歡喜王菩薩。無畏菩薩。心念遍到無邊佛刹菩
薩。觀世音菩薩。香象菩薩。滅一切惡業菩薩。住定菩薩。百千功德莊嚴
菩薩。妙音遠聞菩薩。一切智不忘菩薩。大名遠震寶幢莊嚴菩薩。求一切
法菩薩。住佛境界菩薩。月光莊嚴菩薩。一切世間大眾莊嚴菩薩。

ก็โดยกาลครั้งนั้นแล มัญชุศรีภุมมาภุตะ^{๓๑} ปุญญประกาศสมภาพโพธิสัตว์ อวิจิทจินาโพธิสัตว์
สมาธิจิตโพธิสัตว์ มัญชุจิตเกษมโพธิสัตว์ ประภาโพธิสัตว์ ปีติราชาโพธิสัตว์ อเมตริโพธิสัตว์ หทัย
บริบูรณ์อนันตพุทธเกษตรโพธิสัตว์ อวโลกิตेश্বরโพธิสัตว์ คันธหัสติโพธิสัตว์ นิโรธสรวอบายกรรม
โพธิสัตว์ สถิตยสมาธิโพธิสัตว์ ศตสหัสรุกคอลลังการโพธิสัตว์ สุรสรวโพธิสัตว์ สรวปัญญาธารณี
โพธิสัตว์ มหานามรัตนธวัชอลังการโพธิสัตว์ รติสรวธรรมโพธิสัตว์ สถิตยพุทธวิสัยโพธิสัตว์ จันทร
ประกาลอลังการโพธิสัตว์ สรวโลกธาตุมหาชนาลังการโพธิสัตว์

如是等菩薩摩訶薩白佛言。世尊。如是如是誠如聖說。我等於此東
方過六十恒河沙佛刹。於諸佛所恭敬禮拜。一一佛刹唯見釋迦如來出現於
世。我等於其七日之中遍遊十方。亦見釋迦如來出現於世。不覩餘佛。遍
遊歷已還歸本土聽受正法。

อันบรรดาโพธิสัตว์มหาสัตว์เหล่านี้ได้กราบทูลพระพุทธองค์ว่า ข้าแต่พระโลกนาถเจ้า เป็น
เช่นนั้น เป็นเช่นนั้น จริงดังพระองค์ตรัสแล้ว พระพุทธเจ้าข้า เมื่อคราที่ข้าพระองค์ทั้งหลายได้ดำรง
อยู่ทางด้านบูรพาทิศของโลกธาตุแห่งนี้ ผ่านพุทธเกษตรต่างๆจำนวนคณนาเท่ากับเมล็ดทรายในคง
คานที่หกสิบสายรวมกันนั้น ก็ได้ถวายสักการะพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐเหล่านั้นด้วย ในพุทธเกษตร
หนึ่งๆนั้น พบเพียงพระศากยตถาคตที่ทรงบังเกิดมีขึ้นในโลก ข้าพระองค์ทั้งหลายในเจ็ดวารจึงได้
เที่ยวไปอีกในทิศทิศ ก็พบเพียงพระศากยตถาคตที่บังเกิดอยู่ในโลก มิได้พบพระพุทธรูปอื่นใดเลย
เมื่อเที่ยวไปโดยทั่วแล้วจึงนิวัติมาสู่โลกธาตุแห่งนี้ เพื่อสดับพระลัทธรรม พระพุทธเจ้าข้า

^{๓๑} พระนามหนึ่งของพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ บ้างก็เรียก มัญชุโฆษ ซึ่งเป็นโพธิสัตว์ที่มากด้วยปัญญา เป็นองค์แทนของพระปัญญา
คุณของพระพุทธเจ้าทั้งปวง เช่นเดียวกับพระอวโลกิตेश্বরโพธิสัตว์ที่เป็นองค์แทนของพระมหากรุณาคุณ พระวัชรปาณี
โพธิสัตว์เป็นองค์แทนของพระเดชานุภาพ และพระมหาจุนเฑโพธิสัตว์ที่เป็นองค์แทนในพระบริสุทธิคุณของพระพุทธเจ้าทั้งปวง

爾時佛告文殊師利童子。汝今諦觀。如來智慧不可思議。如來境界亦不可思議。如是無等等是如來法。彼愚癡人作如是說。唯一般若波羅蜜。是如來行是菩薩行是甘露行。

ครั้งนั้นแล พระอรหันตสัมพุทธเจ้า ทรงมีพุทธบรรหารแก่พระมัญชุศรีกุมารภูตะความว่า เธอพึงพิจารณาโดยดีเถิดว่า อันปัญญาญาณของพระตถาคตเจ้านั้นเป็นอจินไตย มีอจณิกคิด คาคาการณ์ได้โดยแท้ พระตถาคตวิสัยก็เป็นอจินไตยดุจกันฉะนี้ จักหาสิ่งมาเทียบเท่าเคียงเสมอหา ไม่มี อันคือพระตถาคตธรรมนี้ ที่โมหบุรุษนั้นได้กระทำซึ่งวาทาเช่นนี้ว่า “เพียงปัญญาบารมีหนึ่งเดียว ที่คือตถาคตจรียา คือโพธิสัตว์จรียา คืออมฤตจรียา”

佛告文殊師利。作此說者與法相違。何以故菩薩行法具足甚難。無著行是菩薩行。無我我行是菩薩行。空行是菩薩行。無相行是菩薩行。

พระพุทธองค์ รับสั่งกับพระมัญชุศรีว่า ผู้กระทำวาทาเช่นนี้ กับธรรมลักษณะนั้นไกลห่างกันนัก ด้วยเหตุใดฤ อันโพธิสัตว์จรียาธรรม จักทำให้สมบุรณ์ได้นั้นมีความยากยิ่ง ด้วยจรียาที่มียึดมั่นถือมั่นคือโพธิสัตว์จรียา จรียาที่ปราศจากซึ่งมยทฤษฏีคือโพธิสัตว์จรียา จรียาแห่งศุณยตาคือโพธิสัตว์จรียา อนิมิตจรียาที่มียึดในสัญลักษณ์ใดๆคือโพธิสัตว์จรียา

文殊師利。如是等行是菩薩行。學菩薩者如是受持。若彼愚人心懷邪見。當知是人不了我法。

มัญชุศรี ดังปวงจรียานี้ที่คือโพธิสัตว์จรียา เสกขโพธิสัตว์ บังควรน้อมรับแลยึดถือไว้เช่นนี้ หากแม้จิตของโมหบุรุษผู้นั้นจักแผงเร้นด้วยมิจฉาทฐิ พึงทราบไว้เถิดว่า บุคคลนี้มีเข้าใจธรรมแห่งเราตถาคต

文殊師利。汝等諸菩薩守護身口。於不善法勿令放逸。堅固其心使不退轉。為諸眾生具足說法。亦當自身住於法中。我從久遠阿僧祇劫。具足成就無上菩提。以善方便廣為人說。令諸眾生遠離惡趣。

มัญชุศรี พวกเธอบรรดาโพธิสัตว์ทั้งหลายพึงระวังรักษากายและวาทาให้จงดี ในอกุศลธรรมมิควรประมาท พึงมีจิตที่แกร่งกล้าอย่าได้เสื่อมถอย แสดงธรรมแก่สรรพสัตว์ด้วยความสมบุรณ์ อีก พึงยังกายตนให้ดำรงมั่นในธรรม นับแต่อสงไขยกัลป์อันแสนนานล่วงมาแล้ว ตถาคตได้สำเร็จพร้อม

บริบูรณ์ซึ่งพระอนุตรสัมโพธิญาณ แล้วใช้อุบายโกศลในการแสดง(ธรรม)แก่มนุษย์อย่างไพบุลย์ ยังสรรพสัตว์ทั้งมวลให้ไกลห่างจากหนทางแห่งอบาย^{๓๒}

文殊師利。若有愚人謗微妙法。即是謗佛亦名謗僧。又作是說。此法是彼法非。如是說者亦名謗法。此法為菩薩說此法為聲聞說。作是說者亦名謗法。此是菩薩學此非菩薩學。作是說者亦名謗法。復作是言。過去佛已滅。未來佛未至。現在佛無住。唯我獲得陀羅尼法。作此說者亦名謗法。以謗法故言得陀羅尼者是不淨法。於真法師毀謗所修。復謗法師雖有解慧不如說行。復謗法師行違於道。復謗法師身不持戒。復謗法師心無智慧。復謗法師意無明解。復謗法師言無辯了。復於如來所說文字心無信受。復作是言。此修多羅是此修多羅非。此偈經是此偈經非。此法可信此法不可信。見正說者妄作異論。於聽正法者為作留礙。此是行此非行。此成就此非成就。此是時此非時。諸如此說皆名謗法。

มัญชุศรี หากมีโมหบุรุษให้ร้ายพระสัทธรรม ย่อมคือการให้ร้ายพระพุทธและชื่อว่าให้ร้ายพระสงฆ์ อีกกล่าวว่า “อันนี่คือธรรม อันนั้นหาใช่ธรรมไม่” ผู้กล่าวเช่นนี้ก็ได้อีกชื่อว่าให้ร้ายพระธรรม “อันธรรมนี่คือโพธิสัตว์กล่าว อันธรรมนี่คือสาวกกล่าว” ผู้กระทำซึ่งวาจาเช่นนี้ก็ได้อีกชื่อว่าให้ร้ายพระธรรม “นี่คือ(ธรรมที่)โพธิสัตว์ศึกษา นี่คือ(ธรรมที่)ผู้มีใจโพธิสัตว์ศึกษา” ผู้กระทำซึ่งวาจานี้ย่อมได้ชื่อว่าให้ร้ายพระธรรม อีกยังกล่าวว่า “พระพุทธะในอดีตดับขันธล่วงแล้ว พระพุทธะในอนาคตยังมามีถึง พระพุทธะในปัจจุบันก็มีสถิตอยู่ มีเพียงเราเท่านั้นที่บรรลุในธารณีธรรม” ผู้กระทำซึ่งวาจานี้ย่อมได้ชื่อว่าให้ร้ายพระธรรม ด้วยอาศัยการให้ร้ายพระธรรมเป็นเหตุ จึงกล่าวว่าได้บรรลุธารณีอันเป็นธรรมมิบริสุทธิ ทำลายและป้ายสีการบำเพ็ญของธรรมอาจารย์แท้ ผู้ให้ร้ายธรรมอาจารย์แม้จักมีปัญหาจำแนกแจงอรรถแต่ก็มีอาจทำตามทีกล่าว ผู้ให้ร้ายธรรมอาจารย์ย่อมดำเนินไกลจากมรรค ผู้ให้ร้ายธรรมอาจารย์มีกายที่มีสมาทานศีล ผู้ให้ร้ายธรรมอาจารย์มีจิตที่ไร้ซึ่งปัญญาญาณ ผู้ให้ร้ายธรรมอาจารย์ในมนระลึกไร้ซึ่งวิชชารู้แจ้ง ผู้ให้ร้ายธรรมอาจารย์มีวาจาอันไร้ปฏิภาณอย่างสิ้นเชิงแลในอักษรบรรดาที่พระตถาคตตรัสจิตใจมีอาจครัทธาน้อมรับได้ ทั้งยังกล่าวว่า “นี่คือการบำเพ็ญบารมี นี่หาใช่การบำเพ็ญบารมีไม่ อันพระธรรมบถนี้ใช่ พระธรรมบถนี้มิใช่ ธรรมนี้พึงครัทธาได้ ธรรมนี้มิพึงได้ครัทธา” เมื่อพบผู้มีสัมมาวาจาก็ไปปิดด้วยวาหะที่หลอกลวง เหนียวรังัดขวางแก่ผู้

^{๓๒} มีความหมายโดยนัยว่า พระศากยมุณีพุทธเจ้าทรงได้ตรัสรู้มานานมาแล้ว แต่ด้วยอาศัยอุบายโกศลจึงแสดงว่าได้มาอุบัติยังโลกแห่งนี้ ทรงตรัสรู้ แสดงธรรมและเสด็จดับขันธปรินิพพาน เพื่อแสดงให้สรรพสัตว์เห็นว่า การเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้านั้นยากยิ่งนัก และให้สรรพสัตว์ไม่ประมาทในการแสวงหาโมกขธรรม รู้แจ้งในความไม่เที่ยงของสรรพสิ่ง โดยตามอรรถนี้จึงให้ทราบว่ พระศากยตถาคตยังทรงอยู่แม้ปัจจุบัน ซึ่งการเสด็จดับขันธนั้น คือพระอุบายโกศลที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

จักสดับสัมมาธรรมว่า “นี่แลคือจริยา นี่มิใช่จริยา อันนี้คือการสำเร็จ อันนี้มิใช่การสำเร็จ เช่นนี้คือ กาละ นี่คืออกาละ” บุคคลทั้งหลายที่กล่าวเช่นนี้ย่อมชื่อว่าให้ร้ายพระธรรม

復次文殊師利。若聲聞說法若菩薩說法。當知皆是如來威神護念力故。令諸菩薩等作如是說。

ดูก่อน มัญชุสรี หากแม่นสาวกแสดงธรรม ฤหากโพิธัสต์ว์แสดงธรรม ฟังทราบเถิดว่าล้วนมีเหตุ คือเดชพละานุภาพของพระตถาคตที่ปกป้อง ยังให้โพิธัสต์ว์ทั้งหลายกระทำซึ่งวาจา(ที่ใช้แสดงธรรม)เช่นนี้

文殊師利。如彼愚人於佛現在猶生誹謗。況我滅後受持我法諸法師等而不被謗。何以故。魔眷屬故。當知是人墮於惡道。如彼愚人貪求利養以活親屬。於如來法心無信念。而復破壞如來教法。彼人親戚以朋黨心。往婆羅門家及長者所。作如是說讚彼愚人。於法於義能知能解。明達根欲善為人說。受他信施曾無慚愧。以謗法故身及眷屬俱墮地獄。

มัญชุสรี ดุจโมหบุรุษนั้น ที่ถึงแม้ปัจจุบันพระพุทธรูปยังดำรงอยู่ก็ยังไม่ให้ร้าย แล้วจักประสาใดในสมัยที่ตถาคตดับขันธล่วงแล้ว ที่บรรดาธรรมอาจารย์ผู้น้อมรับและทรงไว้ซึ่งธรรมแห่งตถาคตจะมีต้องถูกใส่ร้ายป้ายสีอีกเล่า เพราะเหตุใดฤ เพราะมารบริษัทเป็นเหตุ ฟังทราบเถิดว่าบุคคลนี้ย่อมตกลู่อบายมรรค ประดุจโมหบุรุษผู้นั้นที่ละโมภในลาภสักการะเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวบริวารของตน ในธรรมของตถาคต จิตกัมนี้น้อมศรัทธาระลึกถึง ทั้งทำลายศาสนธรรมของตถาคตให้เสื่อมเสีย อันญาติของโมหบุรุษนั้น ด้วยอาศัยไมตรีของสหายจึงได้อาศัยในเคหาสน์ของพราหมณ์ และเรือนของคฤหบดี แล้วแลจึงกล่าววาจาเยินยอแก่มอหบุรุษ(ผู้เป็นญาติหรืออาจารย์ตน)นั้นว่า “อันธรรมแลอรรถ ท่านผู้นั้นเข้าใจและจำแนกแล้วโดยสามารถ ประกอบด้วยพีชะแห่งการรู้แจ้ง อีกกล่าวแสดงแก่หมู่ชนได้เป็นอย่างดี” แล้วจึงได้รับสนองศรัทธาและทานของผู้อื่นอย่างมิเกรงกลัวและละอายต่อบาป^{๓๓} ด้วยอาศัยเหตุแห่งการให้ร้ายพระธรรม ตนเองและครอบครัวพร้อมบริวารจักตกลู่นรกภูมิทั้งสิ้น

文殊師利。我終不為無信之人說菩薩行。亦不為貪著在家之人說清淨法。不為二見之人說解脫法。不為一見之人說出苦法。不為樂世之人說真淨法。

^{๓๓} การเยินยอผู้อื่นในสิ่งที่ไม่เป็นจริงเพื่อมุ่งหวังในลาภสักการะ

ดูก่อน มัญชุศรี จนถึงที่สุดนี้ตถาคตยังมิได้แสดงโพธิสัตว์จรียาแก่ผู้ไร้ศรัทธา มิได้กล่าววิ
สุทธิธรรมแก่ผู้ครองเรือนที่ละโมภและถือมั่น มิได้กล่าววิมุตติธรรมแก่ผู้มีทวิทิฐิ มิได้กล่าวธรรมอัน
พาออกจากทุกข์แก่ผู้มีเอกทิฐิ มิได้กล่าวแสดงสัตยธรรมแก่ผู้ยินดีในโลกีย์สุข

文殊師利。我於恒河沙等法門。以無著心為人演說。又於恒河沙等
法門。以有著心為眾生說。若有樂空眾生為說空法。若有樂智眾生為說智
法。若有樂無相眾生為說無相法。若有樂有相眾生說有相法。若有樂慈眾
生為說慈法。若有樂因緣眾生說因緣法。若有樂無因緣眾生說無因緣法。

มัญชุศรี ตถาคตอาศัยธรรมทวารจำนวนเท่ากับเมล็ดทรายในคงคาชล กล่าวแสดงแก่ผู้มีจิต
มียึดมั่น อีกด้วยอาศัยธรรมทวารจำนวนประดุจเมล็ดทรายในคงคาชลนั้น กล่าวแสดงแก่สรรพสัตว์
ผู้มีจิตยึดมั่นถือมั่นด้วย^{๓๔} หากมีสรรพสัตว์ที่ยินดีในความว่างจึงแสดงศูนยตาธรรม ที่ยินดีในปัญญา
จึงแสดงปัญญาธรรม ที่ยินดีในลักษณะจึงแสดงอลักษณะธรรม ที่ยินดีในลักษณะจึงแสดงลักษณ
ธรรม ที่ยินดีในเมตตวจึงแสดงเมตตาธรรม ที่ยินดีในเหตุปัจจัยจึงแสดงเหตุปัจจัยธรรม ที่ยินดีในอ
เหตุปัจจัยจึงแสดงอเหตุปัจจัยธรรม

此是有威儀法此是無威儀法。此是空法此是有法。此是有為法此是
無為法。此是攝受法此是覆蓋法。此是凡夫法此是聖人法。此是色法此是
不善法。此是愚人法。此是定法。

นี่แลคืออริยาบถธรรมนี่แลคืออริยาบถธรรม นี่แลคือศูนยตาธรรมนี่แลคือภาวธรรม นี่แล
คือสังขตธรรมนี่แลคือสังขตธรรม นี่แลคือธรรมที่สงเคราะห์นี่แลคือธรรมที่ปกปิด นี่แลคือปุถุชน
ธรรมนี่แลคืออริยชนธรรม นี่แลคือรูปธรรม นี่แลคืออกุศลธรรม นี่แลคือโมหบุรุษธรรม นี่แลคือ
สมาธิธรรม

佛告文殊師利。如是等一切法是般若波羅蜜道。彼愚癡人在所言
說。不依如來真淨教法謗佛正法。

^{๓๔} แสดงให้ทราบว่า พระตถาคตเจ้าทรงเทศนาธรรมด้วยพระมหาเมตตาคุณและพระมหาปัญญาคุณ แก่ผู้มีและไม่ยึดมั่น
ถือมั่น โดยมีทรงแบ่งแยก หากแต่ทรงมีธรรมทวาร(วิธีการสอน,อุบายโกศล)มากมายอุปมาเมตตทวารในแม่น้ำคงคา ที่จักใช้สั่ง
สอนตามแต่ความเหมาะสมแก่บุคคล

พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีพุทธดำรัสต่อพระมัญชุศรีว่า ดังเช่นสรรพธรรมทั้งหลาย เหล่านี้ก็คือ มรรควิถีสี่แห่งปัญญาบารมี อันโมหบุรุษนั้นก็ยังจักกล่าวว่า “การมียึดสละมั่นในพระธรรมคำสอนที่บริสุทธิ์จริงแท้ของพระตถาคต ถือเป็นกรให้ร้ายพระพุทธสัมมาธรรม”

爾時文殊師利童子白佛言。世尊。如佛所說。如是愚人以近惡友現身起謗。如是世尊。以何因緣能免斯咎。

โดยสมัยนั้น พระมัญชุศรีกุมารภุตะ ทูลว่า ข้าแต่พระโลกนาถเจ้า เป็นดังพระองค์ตรัสไว้แล้วทุกประการ โมหบุรุษผู้อยู่ใกล้ชิดมิตรชั่ว กระทำการจาบจ้วงให้ร้ายในชาตินี้ พระโลกนาถเจ้า อาศัยเหตุปัจจัยอันใด จึงสามารถเว้นจากโทษภัยนี้ได้หนอ พระพุทธเจ้าข้า

佛告文殊師利。我於往昔七年之中。晝夜六時懺悔身口及與意業所作重罪。從是已後乃得清淨。經十劫已獲得法忍。

พระพุทธองค์ดำรัสตอบว่า ตถาคตในกาลกระโน้นเป็นเวลา ๗ ปีตลอดทิวาราตรี ๖ เพลา ตถาคตได้สำนึกผิดในกรรมที่หนักหนาอันได้กระทำมาแต่ต้น จนได้บรรลุถึงความบริสุทธิ์ ผ่านเวลาไปสิบกัลป์จึงสำเร็จอนุตตปตติ ธรรมกษานติ

文殊師利。當知此經是菩薩乘。未覺悟者能令覺悟。聞說此經若不信受。以此謗因墮於惡道。是諸菩薩明受我法。然後乃可為人宣說。如是受持能遠惡趣。

มัญชุศรี ฟังทราบไว้เถิดว่าพระธรรมสูตรนี้คือโพธิสัตว์ยาน ผู้ยังมีได้สติรู้ตื่นสามารถยังให้มีสติพื้นคืนได้ ผู้ได้สติซึ่งการกล่าวแสดงพระสูตรนี้ หากมีศรัทธาน้อมรับ ด้วยอาศัยการกล่าวร้าย เป็นเหตุให้ตกสู่อบายมรรค บรรดาโพธิสัตว์ที่รู้แจ้งน้อมรับในธรรมแห่งตถาคต ภายหลังจึงจักกล่าว แสดงแก่มวลมนุษย์ได้ ดังผู้ที่น้อมรับแลตรงไว้นี้ย่อมสามารถห่างไกลจากอบายภูมิ

佛告文殊師利。有四平等法。菩薩當學。云何為四。一者菩薩於一切眾生平等。二者於一切法平等。三者於菩提平等。四者於說法平等。如是等四法。菩薩當知是四種法。菩薩知己為眾生說。若有信者遠離惡趣。若不信者當墮惡道。若善男子善女人住此四法。當知是人不得墮惡趣。

พระพุทธองค์รับสั่งกับพระมัญชุศรีว่า มีสมตธรรม ๔ ประการ โพธิสัตว์พึงได้ศึกษา อันมี ๑.โพธิสัตว์ต่อสรรพสัตว์แล้วให้เสมอกัน ๒.ต่อสรรพธรรมแล้วให้เสมอกัน ๓.ต่อพระโพธิญาณ

แล้วให้เสมอกัน ๔.ต่อการแสดงธรรมแล้วให้เสมอกัน นี้แลคือจตุรสมตาศรรม โภทิสต์ว์พึง
รับทราบในจตุรธรรมนี้ เมื่อโภทิสต์ว์เข้าใจแล้วจึงค่อยแสดงธรรมแก่สรรพสัตว์ หากมีผู้ศรัทธาฯจึง
ไกลจากอบายภูมิ^{๓๕} ฤหากมีผู้มีศรัทธาฯพึงตักสู่อบายมรรค^{๓๖} หากว่ากุลบุตร กุลธิดาดำรงใน
จตุรธรรมนี้ พึงทราบเถิดว่าบุคคลนี้ย่อมเว้นเสียจากอบายภูมิ

復有四法。云何為四。一者於諸眾生心無退轉。二者於諸法師而不
輕毀。三者於諸智人心不生謗。四者於諸如來一切所說恆生尊重。如是四
法若有善男子善女人能善修學。終不墮於諸惡趣中。

ยังมีบรมธรรมอีก ๔ ประการ มี ๑.ในบรรดาสรรพสัตว์แล้วจิตพึงมีที่ถ้อยเลื่อมสูลง ๒.
ในบรรดาธรรมอาจารย์พึงดูเบาแลทำลาย ๓.ในบรรดาผู้ทรงปัญญาจิตมิพึงเกิดครหา ๔.ใน
บรรดาวจนะแห่งพระตถาคตทั้งปวงพึงเคารพยำเกรงโดยนิตย ในจตุรธรรมนี้ หากมีกุลบุตร
กุลธิดาสามารถศึกษาบำเพ็ญได้อย่างดีแล้วไซ้ ที่สุดจึงมีต้องสู่อบายภูมิทั้งปวง

復次文殊師利。菩薩以恆河沙等諸佛刹土滿中七寶。於恆河沙劫日
日奉施恆河沙等諸佛世尊。若有善男子善女人。能於如是大乘方廣微妙經
典乃至一句一偈。讀誦三遍所獲功德。勝前布施所得功德。

ดูก่อน มัญชุศรี โภทิสต์ว์ मैंจักนำเอาสัปตรัตนะบรรจุให้เต็มเปี่ยมพุทธเกษตรทั้งปวงอันมี
จำนวนเท่ากับเมล็ดทรายในคองคานที แลได้นำรัตนะนั้นนั้นถวายเป็นทานแด่บรรดาพระพุทธโลกนาถ
เจ้าที่มีจำนวนเท่ากับเมล็ดทรายในคองคานที เป็นเวลาทุกวันหลายกัลป์เท่ากับเมล็ดทรายในคองคากี
ตาม หากมีกุลบุตร กุลธิดา สามารถดำรงในมหายานไวปุละยคัมภีรธรรมสูตร ตลอดถึงแค่เพียงหนึ่ง
บาทฤหนึ่งบท ได้อ่านท่องสาธยาย ๓ ครั้งแล้วไซ้ ผลานิสงค์ที่ได้รับนั้น ย่อมวิเศษกว่ากุศลแห่ง
ทานข้างต้นนั้น

若有誦持此經典者。所獲功德倍多於彼。設復有人修行布施持戒忍
辱精進禪定智慧。六波羅蜜所得功德亦不能及。

^{๓๕} มีนัยยะว่าหากศรัทธา จึงปฏิบัติตามด้วยความไม่ละเมิด และเมื่อไม่ละเมิดกรรมอันนำไปสู่อบายจึงไม่เกิด

^{๓๖} มีนัยยะว่าหากมีศรัทธาแล้ว ก็จะไม่ละเมิดไม่ปฏิบัติตาม และเมื่อละเมิดแล้วจึงเกิดเป็นกรรมชักนำไปสู่อบายภูมิ

หากสาธยาย ยึดถือพระสูตรนี้ ย่อมได้เสวยกุศลกว่านั้นหลายเท่านัก แม้นมีผู้บำเพ็ญจริยา ในทาน ศีล ขันติ วิริยะ ฌานและปัญญาก็ตาม แต่กุศลแห่งการบำเพ็ญบารมีทั้ง ๖ ก็ยังมีอาจ เทียบเท่า^{๓๗}

文殊師利。如此經典名義廣大無與等者。汝諸菩薩摩訶薩應善修學受持讀誦廣為眾生分別解說。

มัชฌิมาคัมภีร์ ดังเช่นพระสูตรนี้ที่มีอรรถะแห่งนามกว้างใหญ่ไพศาลหาสิ่งอื่นใดมาเสมอมิได้ เธอ บรรดาโพธิสัตว์มหาสัตว์ทั้งหลายพึงได้ศึกษา บำเพ็ญ น้อมรับ ทรงไว้ สาธยาย อ่านท่องแลจงแสดง ซึ่งอรรถาธิบายจำแนกความอย่างไร้พินาศแก่สรรพสัตว์โดยดีเถิด

爾時一切大眾乃至十方諸來菩薩摩訶薩等俱白佛言。世尊。如是如是。如佛所說我等受持。

กาลสมัยนั้น บรรดามหาชนทั้งปวงจนถึงบรรดาพระโพธิสัตว์มหาสัตว์ในทิศทิศที่ได้มาร่วม อยู่ ณ ต่างกราบทูลต่อพระบรมศาสดาว่า ข้าแต่พระโลกนาถ เป็นเช่นนั้นๆ เป็นดังพระพุทธรูปจะ ทุกประการว่าพวกข้าพระองค์ล้วนจักน้อมรับแลทรงไว้ พระพุทธเจ้าข้า

說此法時三十恒河沙諸菩薩等得無生法忍。七十恒河沙諸菩薩等於阿耨多羅三藐三菩提得不退轉。復有六十三億百千那由他三千大千世界一切大眾。聞佛所說心生歡喜。於八十劫度生死流。復於阿耨多羅三藐三菩提不退轉。經六十三劫已具足成就無上菩提。

ครั้งธรรมสมัยที่ทรงแสดงพระธรรมเทศนาอยู่นี้ พระโพธิสัตว์จำนวนปริมาณเท่ากับเมล็ดทรายในคางคานที่จำนวนสามสิบสายรวมกันได้บรรลุอนุตตตติก ธรรมกษานติ บรรดาพระโพธิสัตว์จำนวนเท่ากับเมล็ดทรายในคางคานที่เจ็ดสิบสายรวมกันได้บรรลุถึงความมิเสื่อมถอยในพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ มีบรรดามหาชนจำนวนหกสิบสามโกฏิร้อยพันนยุตะในตรีสหัสสมหาสหัสโลกธาตุ เมื่อได้สดับยลยินพระพุทธโฆษาแล้วในจิตเกิดปีติยินดีเป็นที่สุด ยังให้ก้าวล่วงโอฆะคือการเกิดดับไป

^{๓๗} มีนัยยะว่าหากยึดถือ(ปฏิบัติตาม)ในพระธรรมสูตรนี้ ย่อมจักมีกุศลมากมายมากกว่าการบำเพ็ญบารมี ๖ เพราะการกล่าวร้าย พระรัตนไตรและธรรมอาจารย์แล้ว จะเกิดมหากุศลกรรมขัดขวางมิให้การบำเพ็ญบารมีชนิดอื่น ๆ สมบูรณ์ได้ เช่นจะต้องไปปรับทุกข์ขอโทษก่อน ทำให้ต้องมาอุบัตียังโลกแห่งความเสื่อมทั้ง ๕ ประการเป็นต้น แต่หากยึดถือปฏิบัติในพระธรรมนี้ ก็จักยังให้บำเพ็ญบารมีสมบูรณ์อย่างรวดเร็ว ไร้อุปสรรค

แปดสิบกลับ ทั้งยังตั้งมั่นในพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณอันมิย้อนกลับ เมื่อกาลเวลาหกสิบสาม
กลับล่วงแล้วจักได้สำเร็จพระอนุตรบรมสัมโพธิญาณ

彼諸菩薩及一切大眾。天。龍。夜叉。乾闥婆。阿修羅。迦樓羅。
緊那羅。摩睺羅伽。人。非人等。聞佛所說皆大歡喜作禮奉行。

บรรดาพระโพธิสัตว์และมหาชน เทพเจ้า นาค ยักษ์ คนธรรพ์ อสูร ครุฑ กิณนร มโหรี
มนุษย์และอมนุษย์ทั้งปวงเหล่านั้น เมื่อได้สดับพระพุทธานุศาสน์แล้ว ให้ล้วนบังเกิดมหาปีติเกษม
โสมนัสเป็นที่ยิ่ง ได้กระทำศิราภิวาทเบื้องพระพุทธรุคฺลบาทแล้วน้อมรับใส่เกล้าเพื่อปฏิบัติสืบไป.

จบ.

ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้ทรงมหาเมตตาการุญ
ข้าพเจ้าพร้อมด้วยพุทธบริษัทหมู่สี่
ขอถวายอภิวาทแต่พระองค์ด้วยเศียรเกล้า
ด้วยในหทัยได้รู้สึกสำนึกและละอายยิ่งนัก
ละอายที่มีอภัยยังธรรมให้รุ่งเรืองดังปัจฉิมโอวาทของพระองค์
ละอายที่ไร้ซึ่งแรงกำลังจุดช่วยสรรพสัตว์จากทะเลทุกข์
ละอายที่มีอภัยยังสุขสานติให้แผ่ขยายไปทั่วโลก
ละอายที่ให้ปัญญาอันน้อยนิดปรามาสและวิจารณ์พระรัตนตรัย

ดุจที่พระองค์ทรงประทานความหลุดพ้นและอิสรภาพแท้จริงแก่ผู้ศรัทธา
ดุจที่พระองค์ทรงประทานกุศลปัจจัยและความโชคดีแก่สรรพสัตว์
ดุจที่พระองค์ทรงประทานมงคลและความเกษมยินดีแก่มวลมนุษย์
ดุจที่พระองค์ทรงประทานรัศมีที่บริสุทธิ์สะอาดแก่โลกแห่งนี้

ข้าพเจ้ามีต้องการวอนขอทรัพย์สินหรือความร่ำรวย
หวังเพียงพระพุทธรองค์จะโปรดประทาน
จิตศรัทธาที่มีเสื่อมถอยในพระพุทธรธรรม
บัดนี้
ขอน้อมกายคุกเข่า ขอสุวรรณโณษฐ์ของพระองค์
โปรดแสดงพระธรรมเทศนาแก่โลก
ขอประณมกรทั้งสอง เพื่อขอพระองค์โปรดดูแลปกป้องสรรพสัตว์
อย่าได้ละทิ้งวางเฉยแม้ชั่วขณะเลย